

Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Veronika Bečanová

2016

Univerzita Karlova v Praze

Pedagogická fakulta

Katedra pedagogiky

Bakalářská práce

Skautská výchovná metoda a její vliv na mravní výchovu dětí a mladistvých

Studijní program: Specializace v pedagogice (B7507)

Studijní obor: Matematika se zaměřením na vzdělávání – Pedagogika

Vedoucí závěrečné práce: PhDr. Daniela Nováková

Jméno a příjmení studenta: Veronika Bečanová

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně. Všechny použité prameny a literaturu byly řádně citovány. Dále prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 13.6.2016

.....

podpis

Ráda bych touto cestou vyjádřila poděkování Daniele Novákové za její cenné rady a trpělivost při vedení mé práce.

.....

podpis

ANOTACE

Ve své bakalářské práci se zabývám tématem skautské výchovy a jejím formováním dětí a mladistvých. Teoretická část je věnována historii skautského hnutí, jeho šířením se po světě a podobou skautingu u nás. Najdeme zde mimo jiné základní myšlenky, principy a cíle skautingu. Další kapitola pojednává o skautské výchovné metodě, jejích prostředcích, metodách a využití u jednotlivých kategorií. Nakonec zde uvádím význam skautingu ve volnočasových aktivitách.

Praktická část mé práce se nejprve zabývá charakteristikou skautského střediska Krahujec Nymburk, kde mé šetření probíhalo. Představuji zde předpokládané výsledky výzkumu, metody výzkumu i jednotlivé faktory, které mohly ovlivnit odpovědi respondentů. Je zde shrnut výsledek výzkumu a možné rozdíly mezi věkovými kategoriemi respondentů.

Následuje závěr výzkumu doplněný vlastními zkušenosti z průběhu výzkumu.

KLÍČOVÁ SLOVA:

Skauting, výchova, metoda, skautský vedoucí, volný čas, morální zásady.

ANNOTATION:

In my bachelor thesis I am focused on the scout education and the formation of children and adolescents. The theoretical part is devoted to the history of the scout movement, his dissemination throughout the world and form of scouting in our country. We can find among other basic ideas, principles and aims of scouting. Another chapter discusses the scout educational method, their means and methods of use for individual categories. Finally, I present the importance of scouting in free time activities.

The practical part of my thesis first discusses about characteristics scout center Sparrowhawk Nymburk, where was carried my investigation. Here I present the expected results of the research, research methods and factors that may have influenced the answers of respondents. There is summarized the result of research and possible differences between the age groups of respondents.

Following the conclusion of research extended with my experience gained during the research.

KEYWORDS:

Scouting, education, method, scoutmaster, free time, moral principles.

Obsah

1. Úvod	5
2. Teoretická část	6
2.1. O skautingu obecně.....	6
2.1.1. Historie skautského hnutí	6
2.1.1.1. Světový skauting	6
2.1.1.2. Šíření skautingu ve světě	7
2.1.1.3. Český skauting.....	8
2.1.2. Současná podoba skautingu.....	9
2.1.2.1. Poslání, principy a cíle skautského hnutí	10
2.1.2.2. Skautský zákon, slib a heslo	11
2.1.2.3. Skautská symbolika	14
2.1.2.4. Organizační struktura Junáka	17
2.1.3. Skautská výchova	19
2.1.3.1. Prostředky a metody	19
2.1.3.2. Skautská výchovná metoda	19
2.1.3.3. Jednotlivé prvky skautské metody.....	21
2.1.3.4. Náplň programu a využití metody u jednotlivých věkových kategorií	22
2.2. Význam skautingu ve společnosti a ve volnočasových aktivitách.....	23
3. Praktická část.....	26
3.1. Charakteristika skautského střediska Krahujec Nymburk.....	26
3.1.1. Historie střediska.....	26
3.1.2. Rozdělení výchovných kategorií	29
3.2. Charakteristika zkoumaného vzorku	29
3.3. Výzkumné otázky	30
3.4. Metody sběru dat použité ve výzkumu.....	30
3.5. Výsledky výzkumu	30
3.6. Rozdíly mezi věkovými kategoriemi	45
4. Závěr.....	46
5. Resume.....	48

6. Seznam použité literatury a zdrojů	49
7. Přílohy	51
7.1. Obrázek slavnostního skautského pozdravu	51
7.2. Obrázek neoficiálního skautského pozdravu	51
7.3. Nevyplněný dotazník.....	53

1. Úvod

Výchova mladých lidí je jedním z nejčastějších témat dnešní doby. Často jsou kladeny otázky “Jak vychovat co nejlepšího člověka?”, “Čím vším ho ovlivnit, aby byl společnosti přínosem?”, “Kde (v jakém prostředí) je nejlepší ho vychovat?” a mnoho dalších. Skauting se na tuto problematiku snaží reagovat již od svého vzniku, tedy od počátku 20.století. Zaměřuje se především na problematiku mravní výchovy, která je často opomíjenou složkou výchovy.

Tato bakalářská práce se zabývá právě mravní výchovou z pohledu skautingu. Jejím cílem je zjistit, zda skauting formuje mravní výchovu dětí a mladistvých či zda jedince nějakým způsobem rozvíjí.

Téma skautingu a tudíž i skautské výchovné metody je mi velice blízké a byl to tedy hlavní impuls pro psaní bakalářské práce na toto téma. Ve skautingu se aktivně pohybuji již 7 let a působím jako vedoucí u oddílu Včeliček a u oddílu Fénix ve skautském středisku Krahujec Nymburk. Svou prací jsem chtěla upozornit své kolegy vedoucí, aby se více zajímali o problematiku skautské výchovy, nabídnout jim více informací o této metodě a ukázat jim, jaký vliv má na dnešní děti, tedy konkrétně na ty za našeho středisko.

Práce je rozdělena na teoretickou část a praktickou část. V teoretické části lze najít informace o vzniku skautského hnutí, jeho historickém vývoji jak v zahraničí, tak i v Československu a následně České Republice. Další kapitola se zabývá současnou podobou skautingu – posláním, principy a cíli skautského hnutí, slibem a zákonem či skautskou symbolikou. Lze zde najít i informace o organizační struktuře skautského hnutí. Dále zde najdeme kapitolu o skautské výchově obsahující mimo jiné její prostředky, metody a jednotlivé prvky skautské výchovy. V teoretické části můžeme také najít zmínku o významu skautingu ve společnosti a volnočasových aktivitách.

Praktická část této práce je věnována výzkumu ve skautském středisku Krahujec Nymburk, kde jsem výzkumné otázky zjišťovala pomocí dotazníkové metody.

2. Teoretická část

2.1. O skautingu obecně

Od doby renesance se řada myslitelů, především pedagogických reformátorů, snažila vyslovit myšlenku o výchově mládeže, avšak ve všestrannější a přirozené podobě. Výchova měla být v souladu s přírodou, tělesnou výchovou, a výchovou prací. Vyskytlo se spoustou pokusů o výchovné využití pobytu v přírodě.

Skauting vznikl na základě potřeby tohoto způsobu výchovy, respektive části výchovného procesu, jež by měl být zařazen do výchovy každého jedince.

Skauting je celosvětové hnutí sdružující děti a mládež, jehož cílem je výchova a sebevýchova lidí všech věkových kategorií.¹ Také je to životní styl člověka, který se dobrovolně zavázal slibem plnit určité povinnosti (viz níže). Být skautem ale znamená být především dobrým člověkem.

2.1.1. Historie skautského hnutí

2.1.1.1. Světový skauting

Historie skautského hnutí sahá až do počátku 20. století a začíná v Americe. Za "realizátora" myšlenek renesančních myslitelů a předchůdce skautského hnutí považujeme Ernersta Thompсона Setona (1860-1946), který první prováděl a jako hnutí organizoval v Kanadě a USA výchovu hochů životem v přírodě.

Na něj navázal britský voják, generál a posléze i národní hrdina Robert Stephenson Smyth Baden-Powell (1857-1941), jež je považován za zakladatele světového hnutí a jež vycházel ze Setonových myšlenek. Baden-Powell u jezdeckého pluku v Indii, kde sloužil, zavedl výchovu kvalifikovaných průzkumníků. Vycvičil je v technických věcech, ale i v soběstačnosti, v umění si poradit v každé situaci, v posilování odvahy či v rozvíjení inteligence a vytrvalosti.² Napsal pro ně příručku "Aids to scouting" (přeloženo jako

---

¹ Skauting. 9. dívčí oddíl Minetaka [online]. [cit. 2016-05-02]. Dostupné z: <http://www.minetaka.wbs.cz/SKAUTING.html>

² ŠANTORA, Roman. *Skautské století: dobrodružný příběh 100 let českého skautingu*. Praha: Junák - TDC, 2012. ISBN 978-80-86825-72-4.

"Pokyny (pomůcky) pro průzkum“) a hochy využil při legendární obraně Mafekingu. Ti se osvědčili výborně. Po osvobození Mafekingu se Baden-Powell dozvěděl, že jeho příručka byla vydána a zajímají se o ni angličtí chlapci. Touto zprávou nebyl nadšen, neboť příručka byla napsána pro vojáky, ne pro obyčejné chlapce a tak si dal předsevzetí, že ji přepracuje. Později se mu to povedlo a v roce 1908 ji vydal pod názvem "Scouting to boys" (přeloženo jako „Skauting pro chlapce“). Příručka obsahovala základy skautské výchovy, jež měly být podle Baden-Powella dosaženy díky práci a utváření vlastností zálesáků, objevitelů hraničářů doplněné vhodnými hrami. Kniha samotná vlastně shrnuje základní principy skautingu.³ Nejvýznamnější událost se stala půl roku před vydáním nové příručky, a to 1. - 8. srpna 1907. Bylo jím Baden-Powellovo uspořádání pokusného tábora na ostrůvku Brownsea u jihoanglického pobřeží. Tábora se účastnilo 20 hochů rozdělených do skupinek po pěti, kde vždy v čele stál nejstarší a nejzkušenější z nich. Tímto rozdělením položil Baden-Powell metodický základ k nejdůležitější výchovné jednotce – družině (o té ale později). Samotný tábor se považuje za zrod skautského hnutí a vztahují se k němu i světová výročí skautingu.

Baden-Powell původně zamýšlel skauting jako hnutí pro výchovu chlapců, ale jeho nápad nadchl také tisíce dívek. Proto navrhl i zásady pro dívčí skauting a péči o něj svěřil své sestře Agnes (žila v letech 1858-1945). Po ní se později postavila do čela dívčího skautského hnutí Baden-Powellova žena Olave, žijící v letech 1889-1977.⁴

2.1.1.2. Šíření skautingu ve světě

Po vydání Baden-Powellovy knihy *Scouting for Boys* se myšlenka skautingu bleskově rozšířila napříč Britským impériem. První oddíly vznikly logicky v Anglii díky přímému působení Baden-Powella. Díky rapidnímu přílivu hochů a tím i vytváření mnoha oddílů byla vytvořena organizace Boys Scout Association of Great Britain (přeloženo jako Sdružení hochů – skautů Velké Británie). Patronem organizace samotné se dokonce stal sám král.

První zámořský skautský oddíl vznikl na Gibraltar, který těsně následovala Malta.

---

³ ŠANTORA, Roman. *Skautské století: dobrodružný příběh 100 let českého skautingu*. Praha: Junák - TDC, 2012. ISBN 978-80-86825-72-4.

⁴ ŠANTORA, Roman. *Skautské století: dobrodružný příběh 100 let českého skautingu*. Praha: Junák - TDC, 2012. ISBN 978-80-86825-72-4.

Prvním větším státem, v němž oficiálně vznikl skauting, se stala Kanada, po ní rychle následovaly Austrálie, Nový Zéland a Jižní Afrika.

V roce 1910 vznikl oficiálně dívčí skauting. V jeho čele stála Baden-Powellova sestra Agnes žijící v letech 1858-1945. Ve stejném roce vznikly i programy pro vlčata (skauty v rozmezí 6-11let) a rovery (skauty starší 15ti let), v Londýně zároveň proběhl první tábor pro výcvik skautských vůdců a chlapecký skauting se rozšířil do řady dalších zemí jako Argentina, Dánsko, Finsko, Francie, Německo, Řecko, Indie, Malajsie, Mexiko, Nizozemí, Norsko, Rusko, Švédsko či Spojené státy americké.⁵ A pořád se šířil dál.

2.1.1.3. Český skauting

Zakladatelem českého skautingu se stal Antonín Benjamín Svojsík, středoškolský profesor tělocviku. Svojsík se dlouhá léta zabýval myšlenkou reformy výchovy české mládeže, nejvíce pak všestranné přirozené výchově ve volné přírodě.

Na Baden-Powellovo působení v Anglii Svojsíka upozornil ing. Meibeck, který tam v té době pobýval. Svojsík se tak v létě 1911 vydal navštívit Anglii a poznal skauting tam, i v dalších zemích, které po cestě navštívil. Prvky skautské metody posléze ihned vyzkoušel s několika hochy v České republice a začal organizovat skauting s lidmi, které dokázal svými myšlenkami zaujmout (jako Jiráska, Kramáře, Masaryka a další).

Na počátku roku 1912 vyšla v České republice první skautská publikace Český skaut, ve které Svojsík popisoval své dojmy z návštěvy v Anglii. A nápady na využití skautingu u nás. Avšak mnohem důležitější a vlastně v historii českého skautingu nejdůležitější knihou od Svojsíka je jeho druhá kniha s názvem Základy Junáctví. Tato kniha je obdobou Baden-Powellovy knihy Scouting for Boys a spojuje Setonovu lásku k přírodě, Baden-Powellův názor na praxi a jeho metody a Svojsíkovu lásku k české vlasti, národním hrdinům, statečnosti a odvahnosti.

V roce 1912 také uspořádal první skautský tábor nedaleko hradu Lipnice, který byl

---

⁵ ŠANTORA, Roman. *Skautské století: dobrodružný příběh 100 let českého skautingu*. Praha: Junák - TDC, 2012. ISBN 978-80-86825-72-4.

velmi úspěšný a vzbudil velký zájem i u veřejnosti.⁶ Zájem byl tak vysoký, že v roce 1914 byl založen v Praze již samostatný spolek s názvem Junák – český skaut, rok poté pak následoval dívčí skauting. Díky rozmachu skautingu vznikaly různé další spolky, které se snažily skauting rozvíjet samostatně po svém jako například Děti svobody či Skauti učňovských besídek.

Obrovskou ztrátou bylo v září roku 1938 úmrtí zakladatele skautského hnutí A.B.Svojsíka. Pro skauty té doby to byla bolestná událost. I přesto se však o půl roku později (1939) sjednotily všechny skautské organizace pod jeden svaz – Junák.

Krušné časy skautingu nastaly v následujících letech. Junák byl v průběhu své existence třikrát zlikvidován - nejprve v roce 1940 nacisty (obnoven 1945), pak na konci 40. let (1948-50) komunisty (obnoven 1968) a v roce 1970 opět komunisty (obnoven 1989). Ačkoliv byl Junák 3x rozpuštěn, nebyl z právního hlediska nikdy zrušen. To totiž může udělat pouze Valný sněm Junáka (tj. nejvyšší orgán, scházející se jednou za 3 roky).⁷

Po konečném a třetím obnovení v roce 1989 vznikly vedle Junáka i další skautské organizace, avšak Junák zůstal a dodnes zůstává největší skautskou organizací v České republice.

2.1.2. Současná podoba skautingu

Dnes skauting existuje prakticky ve všech státech světa – téměř ve 214 státech. Existuje pouze několik výjimek, které se týkají vesměs totalitních států – Afgánistánu, Andorry, Číny, Kuby, Severní Korey, Laosu či Barmy. Celkem má téměř 40 milionů členů.

Z hlediska organizačního je hnutí členěno do tří zastřešovacích mezinárodních organizací. Chlapeckého skautingu – WOSM (=World Organization of The Scout Movement), který sdružuje asi 16 milionů skautů a skautek ze 168 států a teritorií. Další částí je dívčí skauting – WAGGGS (=World Association of Girl Guides and Girl Scouts), který sdružuje asi 9 milionů skautek ze 136 států světa. Ano, je to zvláštní, ale dívky jsou

---

⁶ ŠANTORA, Roman. *Skautské století: dobrodružný příběh 100 let českého skautingu*. Praha: Junák - TDC, 2012. ISBN 978-80-86825-72-4.

⁷ LEŠANOVSKÝ, Karel a Václav NOSEK. *Historie skautingu: cestou k pramenům*. 2. upr. vyd. Praha: Tiskové a distribuční centrum, 1999, 63 s., [24] s. obr. příl. Vůdcovská zkouška, sv. 1. ISBN 80-861-0927-5.

opravdu členkami obou organizací, zatímco chlapani jsou součástí pouze jedné. Třetí částí je skauting pro dospělé – ISGF (The International Scout and Guide Fellowship), jež sdružuje dospělé skauty ze 40 států světa.⁸

Mimo tento hlavní proud však existuje i mnoho menších proudů vedle, ať už ve formě samostatných skupinek, národních sdružení, nebo i mezinárodních organizací. Ovšem ty už tak všestranné nejsou - spíše kladou důraz na různé aspekty skautské tradice a přijímají z vnějšího prostředí nové podněty, které se orientují na bližší specifikaci činnosti jako je například zaměření na křesťanství. Zmíněná rozdělení ale nutně neznamenají rozštěpení a různé ideologické proudy spolu mohou koexistovat a spolupracovat i v rámci jednotlivých organizací.

2.1.2.1. Poslání, principy a cíle skautského hnutí

Posláním skautského hnutí je přispět k vývoji mladých lidí, aby rozvíjeli své tělesné, rozumové, sociální a duchovní schopnosti. Zaměřuje se přitom na jedince jako odpovědné občany a členy místních, národních i mezinárodních společenství.⁹

Skautské hnutí je plně dobrovolné, nepolitické a výchovné pro mladé lidi bez rozdílu původu, rasy nebo náboženského vyznání.

Cílem skautingu je připravenost jedince plnit povinnosti k sobě samým, bližním, vlasti, přírodě a celému lidskému společenství.¹⁰ Jsou to takové „zastávky“ na cestě naplňování celkového poslání. Cíle jsou spoluurčovány situací, v jaké je toto poslání naplňováno – kulturní a společenskou situací, technickým rozvojem, stavem poznání. Stanovením cílů vlastně skauting reaguje jak ve světě, tak i v konkrétní zemi na danou situaci, aby v ní co nejlépe rozvinul své poslání.

Principy jsou základními kameny skautské výchovy. Představují závazná východiska, kterými se musí řídit všichni členové hnutí. Skauting je založen na třech

---

⁸ 250 miliónů skautů. NAGY, Laszlo. *250 miliónů skautů*. Praha: Junák - svaz skautů a skautek ČR, 1999, s. 141. ISBN 80-86109-23-2.

⁹ BOZDĚCH, Zdeněk. *Skauting*. Liberec: Skauting, 1995. Skautské prameny. ISBN 80-85421-16-X.

¹⁰ JUNÁK - SVAZ SKAUTŮ A SKAUTEK ČR. *Myšlenkové základy skautingu: Edice Vůdcovská zkouška. 2., opr. a dopl. vyd. Praha: Junák - svaz skautů a skautek ČR, 2001. ISBN 80-861-0973-9.*

základních obecných principech, které jsou společné všem skautům světa, i přesto, že je v každé zemi pojmu jiným způsobem.

1. Povinnost k Bohu – znamená povinnost hledat v životě vyšší hodnoty než materiální a věrnost ve své vlastní přesvědčení a umění se tomu postavit čelem. Není důležité, kdo jak chápe nebo nazývá onu absolutní skutečnost, vůči níž vztahuje své mravní úsilí, nýbrž to, aby si člověk uvědomil důsledky, které pro něj z toho plynou pro život.
2. Povinnost k jiným - odpovědnost člověka ke společnosti v jejich různých podobách. Je to snaha jít vždy ostatním příkladem, snaha být ostatním prospěšný, snaha zlepšovat morální a životní úroveň svého okolí a sebe samého. Jedná se o úctu k ostatním – jednotlivcům, kolektivu, společnosti, státu, národu, celosvětovému společenství.
3. Povinnost k sobě – je vlastně odpovědnost za rozvoj sama sebe. Člověk na sebe bere odpovědnost za rozvoj svých možností, schopností, znalostí a především svých morálních hodnot.¹¹

Myšlenka hnutí, tak jak ji generál Baden-Powell formuloval, spojuje tři původem různé ideologie. Vojenskou výchovu a disciplínu převzatou od samotného generála, myšlenky „woodcrafterského hnutí“ směřující převážně k lásce k přírodě od Setona a morální a výchovné zásady křesťanských mládežnických organizací (v minimálním množství převzaté od Svojsíka, spíše však přijaté ze situace, jež vládla v České republice v době založení skautského hnutí).

2.1.2.2. Skautský zákon, slib a heslo

Skautský zákon je pro každého jednotlivého skauta i pro všechny členy oddílu společně jakýmsi kodexem životního stylu založeným na principech skautingu. Díky praktické zkušenosti s využitím kodexu v každodenním životě poskytuje zákon praktický návod pro mladé lidi – jak chápat hodnoty, které skauting nabízí jako základ pro život jednotlivce.

• ¹¹ ZAJÍC, Jiří. *Myšlenkové základy skautingu*. 2., opr. a dopl. vyd. Praha: Junák - svaz skautů a skautek ČR, 2001. Vůdcovská zkouška. ISBN 80-861-0973-9.

Skautský zákon obsahuje 10 bodů a to konkrétně:

1. Skaut je pravdomluvný.
2. Skaut je věrný a oddaný.
3. Skaut je prospěšný a pomáhá jiným.
4. Skaut je přítelem všech lidí dobré vůle a bratrem každého skauta.
5. Skaut je zdvořilý.
6. Skaut je ochráncem přírody a cenných výtvorů lidských.
7. Skaut je poslušný rodičů, představených a vůdců.
8. Skaut je veselý myslí.
9. Skaut je hospodárný.
10. Skaut je čistý v myšlenkách, slovech i skutcích.¹²

Pro mladší skautky (do 11let) je zákon zkrácen na 5 bodů:

1. Světluška je pravdomluvná.
2. Světluška je poslušná.
3. Světluška pomáhá jiným.
4. Světluška je statečná a veselá.
5. Světluška je čistotná.

Pro mladší skauty (do 11let) je zákon zkrácen na 2 body:

1. Vlče se nikdy nepoddá samo sobě.
2. Vlče se vždy poddá starému vlku.¹³

---

¹² Heslo, zákon a slib skautů. *Termiti: 33.oddíl Termiti Hradec Králové* [online]. [cit. 2016-04-17].
Dostupné z: <http://www.termitihk.cz/fotky/heslo-zakon-a-slib-skautu/>

¹³ Skautské ideály: Zákon vlčat. *Junácké středisko Araukarit Malé Svatoňovice* [online]. [cit. 2016-04-19].
Dostupné z: <http://junak.upice.cz/oddily/krahujci/skautske-idealy/>

Skautský slib je osobní přísahou snažit se co nejlépe žít podle daného kodexu. Příklad skládá každý mladý člověk před skupinou sobě rovných či před vůdcem a několika dalšími, které si sám zvolí a to ve chvíli, kdy se dobrovolně rozhodne vstoupit do hnutí. Slibem se zavazuje dodržovat skautský zákon a svým úsilím přijímá za toto rozhodnutí zodpovědnost. Skutečnost, že je slib skládán před skupinou sobě rovných symbolizuje přijatou společenskou zodpovědnost k ostatním ve skupině. Složení slibu je tak prvním symbolickým krokem na cestě sebevýchovy.

Skautský slib má (stejně jako zákon) dvě různé podoby – pro mladší skauty a skautky a pro starší. Je to proto, aby mladší lépe pochopili význam toho, co slibují a navíc jsou u nich slib i zákony propojeny se symbolickým rámcem:

Pro starší: „Slibuji na svou čest, jak dovedu nejlépe: sloužit nejvyšší pravdě a lásce věrně v každé době, plnit povinnosti vlastní a zachovávat zákony skautské, duší i tělem být připraven(a) pomáhat vlasti i bližním.“¹⁴

Pro mladší dívky: „Slibuji, že se budu snažit hledat Pravdu a Lásku, být prospěšná své vlasti a zachovávat zákon světlušek.“¹⁵

Pro mladší chlapce: „Slibuji, že se vynasnažím být poslušným vlčetem své smečky, se kterou budu hledat nejvyšší Pravdu a Lásku, že každý den vykonám dobrý skutek.“¹⁶

Věřící skauti mohou (ale nemusí) na konec svého slibu přidat „K tomu mi dopomáhej Bůh.“.

Zákon a slib jsou považovány za jeden prvek, protože jsou velice úzce spojeny.

Skauti mají také své heslo a denní příkaz. Heslo skautů je jednotné a to „Buď připraven!“, zatímco denní příkaz se liší dle věkových kategorií a u nejmladších dětí i dle symbolického rámce:

Mladší dívky (6-10 let) - „Pomáhej!“

---

¹⁴ JUNÁK - SVAZ SKAUTŮ A SKAUTEK ČR. *Myšlenkové základy skautingu*: Edice Vůdcovská zkouška. 2., opr. a dopl. vyd. Praha: Junák - svaz skautů a skautek ČR, 2001. ISBN 80-861-0973-9.

¹⁵ Skautský slib. 1. oddíl *Bílovice nad Svitavou* [online]. [cit. 2016-04-27]. Dostupné z: <http://bilovice-1.skauting.cz/texty/idealy.html>

¹⁶ Skautský slib. 1. oddíl *Bílovice nad Svitavou* [online]. [cit. 2016-04-27]. Dostupné z: <http://bilovice-1.skauting.cz/texty/idealy.html>

Mladší chlapci (6-10 let) - „Alespoň jeden dobrý skutek denně!“

Starší dívky a chlapci (11-15 let) - jednotný příkaz i heslo - „Bud' připraven!“

Mládež starší 15ti let - „Služ!“

2.1.2.3. Skautská symbolika

Symbolů týkajících se skautského hnutí je mnoho.

Těmi oficiálními, jež jsou zaneseny i ve Stanovách Junáka, jsou znaky organizací WOSM, WAGGGS a ISGF, znak a logo Junáka, vlajky Junáka (celé organizace, střediska, oddílu, družin) a dále pak znaky světlušek a vlčat a různých kurzů a lesních škol.¹⁷

Světová skautská organizace - WOSM - má ve svém znaku stříbrnou (či bílou) lilii s hvězdami a střelkou. Je obklopena kruhem z lana, který je zakončený ambulancním uzlem. Podklad je modrý či modrofialový, jako je barva naší planety. Země a lano obtáčející lilii vyjadřuje spojení všech skautů světa při řešení problémů naší planety.

Světová asociace skautek - WAGGGS - má ve znaku trojlístek s hvězdami a kompasovou střelkou opět s kruhem, jakožto symbolem spojení. Znak je většinou oranžový, občas žlutý na modrém poli a tyto barvy symbolizují zlaté slunce na obloze, které svítí na všechny děti světa a take dobro, které má být každý den vykonáno. Tři listy symbolizují totéž, co tři listy lilie (viz níže).

Organizace sdružující dospělé skauty a skautky, neboli odlskauty – ISGF, také logicky sdružuje znaky skautů a skautek, tedy lilii a trojlístek. Liší se ale v barvách – lilie je červená, trojlístek a hvězdy bílé.

---

¹⁷ *Junák, český skaut, z.s.: Stanovy spolku.* TDC, 2014, 24 s. Dostupné z: <http://stara.krizovatka.skaut.cz/organizace/dulezite-informace/potvrzeni-pravnisubjektivty/9304-nove-stanovy-junaka-elektronicky-a-overene/>

Nejčastěji používanými znaky skautské organizace jsou pak znak a logo Junáka. Logo je jednoduché, tak aby bylo snadno upravitelné – jak barevně, tak velikostně. Často ho lze vidět v kombinaci modré lilie a zeleného trojlístku s modrým nápisem „skaut“, nebo v jednodušší černé barvě, někdy i bez nápisu. Znak naproti tomu plně vyjadřuje podstatu skautingu a je oproti jiným liliím ještě doplněn o český prvek – hlavu psa (o jeho významu více níže).

WOSM

WAGGGS

ISGF

Znak Junáka

Logo Junáka

Nejvýznamnějšími skautskými symboly jsou (jak je možno vidět z předchozích znaků) lilie a trojlístek.

Skautská lilie je převzatá z námořních map, kde vždy směřovala k severu. I nám symbolizuje směr, kterým se má náš život ubírat – směr, který si sami zvolíme. Zároveň je lilie upravený stylizovaný květ kosatce, takže symbolizuje i vztah skautů k přírodě. V lilii jsou někdy umístěny dvě pěticípé hvězdy. Hvězdy mají v součtu 10 hvězdných cípů, které označují celkem 10 skautských zákonů.¹⁸

---

¹⁸ ZAJÍC, Jiří. *Myšlenkové základy skautingu*. 2., opr. a dopl. vyd. Praha: Junák - svaz skautů a skautek ČR, 2001. Vůdcovská zkouška. ISBN 80-861-0973-9.

Znakem skautek je jetelový trojlístek, který nám symbolizuje vycházející slunce a s ním začínající den. Občas je v trojlístku umístěná štělka, která je v něm jako symbol skautské lilie.

Českým prvkem je hlava psa na erbu v lilii. Ta byla převzata z Jiráskova díla *Psohlavci*, kde byla chybně dosazena do znaku Chodů. To ovšem nic nemění na tom, že nám připomíná odvahu a statečnost lidí, kteří byli celý život na stráži a hlídali naše západní hranice.¹⁹

Pokud se nachází kolem znaku kruh, či provaz ve tvaru kruhu, symbolizuje nám to spojení všech skautů – jednotu.

Za každým tímto symbolem se skrývají myšlenky organizace, není to pouze nakreslený obrázek.

Existuje spousta dalších gest, které jsou považovány za symboly. Například neznámějším je sjednocený skautský pozdrav. Skauti se po celém světě zdraví pravou rukou zdviženou k rameni. Ruka je obrácená dlaní vpřed - skauti a skautky mají vztyčené tři prsty, světlušky a vlčata vztyčují prsty jen dva (u starších skautů tři prsty znamenají tři body skautského slibu). U všech věkových kategorií přitom palec překrývá malíček jakožto symbol ochrany slabšího silnějším (viz příloha č.1). Spojením palce a malíčku totiž vzniká kruh, jež představuje přátelství skautů a skautek celého světa. Tento pozdrav se nejčastěji používá na oficiálních a slavnostních skautských akcích jako jsou např. celosvětová skautská setkání, při zpěvu skautské hymny na táborech apod..²⁰

Při obyčejném (neformálním) setkání se skauti zdraví podáním levé ruky se zaklesnutým malíčkem (viz.příloha č.2). Zajímavostí je existence tří verzí vzniku tohoto pozdravu. První verze je, že je levá ruka blíže k srdci. Druhá verze tvrdí, že je to převzato od rytířů, kteří si po soubojích podávali levou ruku - aby to mohli provést, museli si na znamení důvěry sundat štít. Třetí a nejvíce pravděpodobná verze je ta, že se tak mezi sebou zdravili afričtí bojovníci - podáním levé ruky dávali spolubojovníkům najevo, že jim plně důvěřují a že jsou členy stejné družiny.

---

¹⁹ ZAJÍC, Jiří. *Myšlenkové základy skautingu*. 2., opr. a dopl. vyd. Praha: Junák - svaz skautů a skautek ČR, 2001. Vůdcovská zkouška. ISBN 80-861-0973-9.

²⁰ Skauting. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2016-06-07]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Skauting>

2.1.2.4. Organizační struktura Junáka

Organizační struktura není tak složitá, jak by se na první pohled mohlo zdát. Tvoří ji několik prvků:

- Junák (jako celek)
- Vyšší organizační jednotky
- Základní organizační jednotky
- Zvláštní organizační jednotky.

Mezi ústřední orgány Junáka patří:

Valný sněm Junáka je nejvyšší orgán, jež je svoláván jednou za tři roky. Rozhoduje úplně o všem a může být řádný (v případě úplné volba orgánů organizačních jednotek) nebo mimořádný.

Náčelnictvo Junáka, jež je vrcholným orgánem Junáka a působí v období mezi sněmy. V čele stojí náčelní dívčího kmene (nyní je to Eva Měřínská) a náčelník chlapeckého kmene (Marek Baláš). Funkcemi Náčelnictva je strategické řízení organizace, určování koncepčních řešení v činnosti Junáka či rozhodování o závažných interních předpisech Junáka. Náčelnictvo tvoří přes 30 lidí.²¹

Ústřední revizní komise Junáka kontroluje a dohlíží na činnost organizace. Rozhodčí a smírčí rada Junáka řeší konflikty mezi organizačními jednotkami nebo přímo mezi činovníky Junáka.

Výkonná rada Junáka je výkonným orgánem Junáka, v jehož čele stojí starosta (v současné době to je Josef Výprachtický). Jejímí funkcemi je hlavně řízení činnosti organizace v souladu se stanovami, usneseními sněmu, řády a usneseními Náčelnictva Junáka. Výkonná rada je podřízena Náčelnictvu Junáka.²²

---

²¹ Junák, český skaut, z.s.: Stanovy spolku. TDC, 2014, 24 s. Dostupné z: <http://stara.krizovatka.skaut.cz/organizace/dulezite-informace/potvrzeni-pravnisubjektivty/9304-nove-stanovy-junaka-elektronicky-a-overene/>

²² Junák, český skaut, z.s.: Stanovy spolku. TDC, 2014, 24 s. Dostupné z: <http://stara.krizovatka.skaut.cz/organizace/dulezite-informace/potvrzeni-pravnisubjektivty/9304-nove-stanovy-junaka-elektronicky-a-overene/>

Mimo ústřední orgány jsou zde i organizační jednotky, které se dělí na vyšší a základní.

Vyššími jednotkami jsou Junácké kraje, které jsou povinné a stejné jako kraje České Republiky. Kraje se dále dělí na Junácké okresy, které už nejsou povinné a nemusí kopírovat zeměpisné okresy. Každá vyšší organizační jednotka (dále VOJ) pod sebou musí mít minimálně 3 organizační jednotky (například okres musí mít pod sebou 3 střediska nebo kraj musí mít pod sebou 2 střediska a 1 okres apod.).²³ Kraje i okresy mezi sebou udržují plynulou komunikaci, která je jedinečně pozitivní. Základní organizační a zároveň nejnižší jednotkou jsou střediska. Každé středisko musí mít alespoň 3 výchovné jednotky (oddíly), z nichž dvě musí být oddílem mladších členů. Funkcí střediska je zajišťovat základní servis oddílům, koordinovat skautskou činnost a poskytovat pomoc tak, aby se oddíly mohly maximálně věnovat své výchovné činnosti. Střediska pak mají přidělená vlastní čísla, aby se lépe evidovala.

Středisko může patřit (být registrováno) buď pod kraj nebo pod okres. Díky rušení okresních úřadů dochází i v Junáku postupně k rušení některých skautských okresů a proto čím dál více skautských středisek podléhá přímo krajům.

A nakonec jsou zde Zvláštní organizační jednotky. Pokud není jejich statutem nebo vnitřním předpisem Junáka určeno jinak, jsou tyto jednotky podřízeny pouze ústředním orgánům Junáka. Nejsou ale nadřizeny základním, ani vyšším organizačním jednotkám. Zvláštními organizačními jednotkami jsou TDC (Tiskové a distribuční centrum Junáka), SOS (Skautská ochranná služba), VSG (Vzdělávací středisko Gemini), a jiná.²⁴

---

²³ BOZDĚCH, Zdeněk. *Skauting*. Liberec: Skauting, 1995. Skautské prameny. ISBN 80-85421-16-X.

²⁴ *Junák, český skaut, z.s.: Stanovy spolku*. TDC, 2014, 24 s. Dostupné z: <http://stara.krizovatka.skaut.cz/organizace/dulezite-informace/potvrzeni-pravnisubjektivty/9304-nove-stanovy-junaka-elektronicky-a-overene/>

2.1.3. Skautská výchova

2.1.3.1. Prostředky a metody

K pochopení skautské výchovy je potřeba se seznámit s jejími prostředky a metodami.

Prostředky jsou jednotlivé prvky, kterými skauting uskutečňuje jednotlivé výchovné cíle. Zatímco metoda je definována jako vhodně zvolená soustava prostředků a vazeb mezi nimi, která ve svém výsledku vede k dosažení celkového výchovného cíle.²⁵ Pro lepší vysvětlení uvedení na příkladu – skautský slib a zákon jsou výchovné prostředky, zatímco systematické využívání slibu a zákona při celoroční oddílové činnosti je metoda.

Dalšími typickými výchovnými prostředky metody jsou schůzky (ať už družinové či oddílové), vycházky do přírody, výpravy (jednodenní i vícedenní), tábory (jako vyvrcholení celoroční skautské činnosti), různá setkání se zajímavými lidmi, besedy, motivační kurzy, lesní školy, kulturní akce a spousta dalších možností využití činnosti.

2.1.3.2. Skautská výchovná metoda

Výchova dětí a mládeže se v Junáku odehrává především skrze skautskou výchovnou metodu – ucelený systém, který se snaží vést mladého člověka na jeho vlastní cestě osobního růstu.

Poprvé metodu popsal už R.Baden-Powell a byla vyjádřena pouze čtyřmi body:

- slib a zákon
- učení se činností
- malé skupiny
- moderní a zajímavý program.²⁶

Současná podoba skautské výchovné metody vychází právě z těchto zásad, stanovených zakladatelem skautského hnutí, a je ověřena více než sto lety praxe doplněné

---

²⁵ VYCHODIL, Daniel. *Metodika*. Vyd. 2. Praha: Junák - svaz skautů a skautek ČR, 2001. Vůdcovská zkouška. ISBN 80-86109-68-2.

²⁶ HANSEN, Walter. *Vlk, jenž nikdy nespí: dobrodružný život lorda Baden-Powella*. Praha: Scoutarch, 1994. ISBN 80-901-0491-6.

o poznatky moderní pedagogiky. Jedná se o soustavu výchovy a sebevýchovy vedoucí k upevňování charakteru, vytváření hodnotového systému a rozvoji dovedností a znalostí.²⁷

Skautskou výchovnou metodu tedy tvoří ji systém vzájemně provázaných prvků, kterými jsou:

- skautský slib a zákon jako vyjádření životního stylu a hodnotového systému
- učení se prostřednictvím praktických činností a her
- týmová práce v malých skupinách (obvykle družinách) rozvíjející spolupráci, vůdčí schopnosti a odpovědnost za druhé
- zájem a spoluúčast každého mladého člověka na jeho osobním rozvoji
- symbolický rámec nabízející pro určitou věkovou skupinu výchovnou motivaci a inspiraci
- pobyt a činnost v přírodě, její poznávání a ochrana
- podpora mladých lidí dospělými a vzájemná spolupráce
- služba společnosti
- postupné stimulační programy
- využívání skautské symboliky a výchovného prostředí.²⁸

V roce 2014 prošla výchovná metoda menší změnou. Na XIV. Valném sněmu Junáka v Litomyšli dne 29. 3. Jednotlivé body metody byly zkráceny a přepracovány (respektive upraveny). Z původních deseti bodů jich zbylo pouze sedm. Nejednalo se ale o změnu významu skautské metody, pouze došlo ke zkrácení názvu všech bodů pro lepší výstižnost, pochopitelnost veřejnosti a přizpůsobení se dnešním dětem a jejich potřebám. Od té doby má metoda následující podobu:

- slib a zákon
- učení se zkušeností
- družina
- symbolický rámec
- příroda

---

²⁷ *Metodika*. Vyd. 2. Praha: Junák - svaz skautů a skautek ČR, 2001, s. 8. Vůdčovská zkouška. ISBN 80-86109-68-2.

²⁸ Stanovy Junáka – svazu skautů a skautek ČR, schválené X. Valným sněmem Junáka ve Vsetíně dne 21. 10. 2001; Hlava třetí – Skautská výchovná metoda

- program osobního růstu
- dospělí průvodci.²⁹

Jednotlivé dílky metody jsou vzájemně úzce provázané.³⁰ Pokud se ale metoda plně využívá, můžeme tvrdit, že pracujeme s pedagogickým systémem, který je jedinečný právě pro skauting.

2.1.3.3. Jednotlivé prvky skautské metody

Slib a zákon - obsahují 3 základní povinnosti skauta, které jsou jeho oporou na cestě své sebevýchovy. Složením slibu se skauti hlásí k určitým hodnotám a ke komunitě, se kterou tyto hodnoty sdílí. Zákon slouží k tomu, aby v každodenních situacích pomohl skautům tyto hodnoty nalézt.

Učení se zkušeností – skauting zastává názor, že nejlépe se člověk něco naučí tím, že to sám dělá (za pomoci vlastních prožitků a zkušeností si nejlépe osvojí znalosti a dovednosti). Tento bod se týká také mravní výchovy – skauting se snaží, aby lidé konali dobro a zlepšovali tím společnost. Nestačí jen „být sám dobrý“, ale předávat toto dobro dál. Vypovídá o tom například heslo mladších chlapců: „Alespoň jeden dobrý skutek denně.“

Družina – představuje malou sociální skupinu, kterou vede starší či zkušenější vrstevník, nazývaný „rádce“. V družině se mohou lépe projevit silné i slabé stránky jedinců, které se pak za pomoci rádců i vedoucích mohou zlepšovat a rozvíjet. Družina také představuje pro mladého člověka citové zázemí, kde má jedinec možnost se svěřit svým vrstevníkům a vede ho k tomu být odpovědným a platným členem společnosti.

Symbolický rámec – slouží k vyvolání zájmu dětí a mladých lidí na nějaké téma. Výchova je účinná právě tehdy, pokud k dětem hovoříme stejným jazykem, kterému rozumí a který je zaujme.³¹ Skauting proto používá her, příběhů, symbolů a vzorů, které

---

²⁹ ZEISEK, Vojtěch. EKOLOGICKÝ ODBOR VÝKONNÉ RADY JUNÁKA – SVAZU SKAUTŮ A SKAUTEK ČR. *Skautská výchovná metoda: A její proměny za poslední století*. 16.4.2014. Dostupné z: https://trapa.cz/sites/default/files/np_mff.pdf

³⁰ Doporučujeme si metodu představovat například jako jablko. Můžeme ho rozdělit na různý počet částí, ale dohromady dostaneme vždy celek.

³¹ Rámec je vlastně taková „omáčka“, kterou skauting využívá k tomu, aby dětem přiblížil své myšlenky a ideje na něčem pro ně blízkém (například pohádkách). Mladší dívky mají Cestičku světlušek, podle které se

jsou pro mladé lidi přitažlivé, inspirativní a obohacující - tím jim přibližuje i hodnoty, z nichž vychází.³²

Příroda – je skautingem považována za nejpřirozenější výchovné prostředí. Podporuje duchovní rozvoj a je i předmětem zájmu, péče a ochrany.

Program osobního růstu – skauting podporuje všestranný a individuální rozvoj každého jedince, který je založený na jeho vnitřní motivaci a na tom, nakolik je tato motivace podporována. Snaží se nabídnout pestrý a zajímavý program pro každou věkovou kategorii.

Dospělí průvodci – hrají roli těch, kteří ukazují mladým lidem cestu, podporují je a povzbuzují. Neustále při tom kladou důraz na jedince jako jedinečnou lidskou bytost, která později převezme odpovědnost za svůj život.

2.1.3.4. Náplň programu a využití metody u jednotlivých věkových kategorií

Pro skauting je typické, že výchovný proces probíhá v podstatě neustále. Výchovně působí nejen program, ale současně i prostředí, nálada, chování vůdce i ostatních členů oddílu – někdy i více než samotný program.³³ Aby mohly být respektovány požadavky různě starých jedinců v kolektivu, existuje několik věkových stupňů, kterými v ideálním případě jedinec (skaut) prochází. Jedině tak pro něj lze vytvářet přiměřený program.

1) Světlušky a vlčata (6 - 10 let)

V tomto věku jsou děti hravé a rádi poznávají okolní svět. Jsou zde velké rozdíly mezi chlapci a děvčaty, proto existují spíše oddíly samostatné, málokdy se setkáme s koedukovaným oddílem této věkové kategorie. Světlušky prožívají svůj symbolický rámeček s názvem Cestička světlušek, zatímco vlčata prochází Stezku vlčat.³⁴ Všechny děti mohou nejprve získat nováčkovskou zkoušku

---

jejich věková kategorie nazývá světlušky a říká se jim tak v celé republice. Mladší chlapci mají zase Knihu džunglí, podle níž se nazývají celorepublikově vlčata.

³² Junák – český skaut, z. s., Stanovy spolku schválené XIV. Valným sněmem Junáka v Litomyšli dne 29. 3. 2014; Hlava druhá – Principy a metoda skautské výchovy

³³ RŮŽIČKA, Vít a Václav BŘICHÁČEK. Pedagogika. Praha: Junák, 2000. Vůdcovská zkouška. ISBN 80-86109-36-4.

³⁴ CVRČEK, Vladimír. Vedení oddílu. Praha: Junák, 2000. Vůdcovská zkouška. ISBN 80-86109-39-9.

(splněním sešitu s několika úkoly ze zdravotní výchovy, občanské výchovy, skautingu, přírodovědy aj.), díky které pak mohou složit skautský slib. Obvykle se do toho pouští s velkým nadšením.

2) Skautky a skauti (11 – 14 let)

Základním osnovou této věkové kategorie je Stezka skautů a skautek. Její náplň se dělí na tři stupně zdatnosti: stupeň nováčka, první stupeň stezky a druhý stupeň stezky. Během plnění musí skauti a skautky prokázat znalosti ze zdravotní výchovy, sportu, skautingu, přírodovědy a z občanské výchovy.³⁵

3) Roveři a Rangers (15 – 24 let)

Pro tuto věkovou kategorii ještě neexistuje ucelený program či stezka. Roverské skupiny (kmeny) si většinou vytváří svůj program na základě zájmu jedinců ve skupině. Může se jednat o expedice, kulturní programy, humanitární projekty, pomoc ve městě a okolí aj.. Velkou úlohu v roverském programu mají různá víkendová setkání, semináře či kurzy, kde se účastníci mohou připravit na další práci s dětmi, neboť většina Roverů se podílí na vedení mladších oddílů.

Skauting má také systém vzdělávání dospělých jedinců, který je dobře promyšlen. Základním prvkem je čekatelská zkouška, která se může plnit již od patnácti let. Po splnění zkoušky se jedinec může podílet na spoluvedení oddílu.³⁶ Aby mohl oddíl vést plně samostatně, musí splnit zkoušku vůdcovskou. Té ještě ale předchází kurz Zdravotníka zotavovacích akcí, neboť vůdce oddílu musí umět základy první pomoci a v případě potřeby se o děti správně postarat. Pořadí zkoušek je tedy: čekatelská -> zdravotnická -> vůdcovská. Pokud se chce ještě dále vzdělávat, existuje řada instruktorských kurzů, mezi kterými si vůdce může libovolně vybrat dle svých zájmů (hospodářské, lesní, lanové, aj.).

2.2. Význam skautingu ve společnosti a ve volnočasových aktivitách

„Skauting nabízí dětem nejen možnost zažívat opravdová dobrodružství, jakými jsou první tábory nebo přespání pod hvězdami, především přináší vyvážený výchovný program, který se zdánlivě mimochodem, aniž by to děti postřehly, v průběhu výprav a zábavných her snaží o cílený rozvoj dětské osobnosti.“ Takto skauting popisuje Ing. Josef

---

³⁵ CVRČEK, Vladimír. *Vedení oddílu*. Praha: Junák, 2000. Vůdcovská zkouška. ISBN 80-86109-39-9.

³⁶ CVRČEK, Vladimír. *Vedení oddílu*. Praha: Junák, 2000. Vůdcovská zkouška. ISBN 80-86109-39-9.

Výprachtický, současný náčelník Junáka.³⁷ Svými slovy popsal, co děti mohou ve skautingu prožít a zároveň i to, že se mohou něco naučit.

Skauting ale není jen o přátelství a společenství lidí, kteří sdílí stejné hodnoty. Dětem i dospělým nabízí možnost vyzkoušet si mezi přáteli mnoho zajímavých aktivit, rozšířit si obzory a především poznat a rozvíjet sebe i své okolí. Mladší děti zažijí svá mnohdy první dobrodružství, jako jsou výlety a táborové dny bez rodičů. Jsou nadšení, když mohou vyprávět o svých zážitcích (třeba právě rodičům). Starší děti a dospívající si zase mohou vyzkoušet netradiční aktivity jako slaňování, sjíždění řeky či cestování. I dospělí si mohou přijít na své – mohou se rozvíjet, realizovat a najít smysluplnou aktivitu v dobrovolné podpoře dětí v oddíle.

Prostřednictvím her, zážitků a dalších činností působí skauting všestranně na rozvoj osobnosti dětí a mladých lidí.³⁸ Naučí se pravdomluvnosti, slušnosti, respektu k ostatním lidem, osvojí si pobyt v přírodě a praktické dovednosti, které se jim mohou hodit v přírodě i v běžném životě. Co je ale k nezaplacení – získají přátele na celý život!

Skauting ale nenabízí jen hry a zážitky, nabízí také výchovu člověka, aby se stal někým lepším. Skautská metoda dbá především na to, aby se děti naučili hrát fěr (ve hře i v životě), spolupracovat s ostatními, být ohleduplní k okolnímu prostředí a kladnému vztahu k přírodě. Život podle skautských zákonů je vlastně důraz na určité hodnoty, které by si skauti představovaly jako základ zdravé a vyspělé společnosti.

Skauting nabízí i určité výhody pro rodiče mladých skautů. Ti zde mohou najít pro své dítě bezpečný kolektiv a dobrou partu, která dítě dokáže přijmout jejich zlatíčko s jeho přednostmi i nedostatky. O dítě se jim postarají kvalifikovaní vedoucí, kteří se dále sami ze svého vlastního uvážení vzdělávají a mají praxi v práci s dětmi. S vedoucími svých dětí se mohou osobně poznat. Co se týče finanční stránky, rodiče také mnoho neztratí.

Skauting i reaguje na rizika dnešní doby. Pozice a úkoly mladé generace jsou jiné a mnohem více náročnější, než tomu bylo v životě jejich rodičů, natož prarodičů. Zásadní proměna světa je způsobena proměnou komunikačních možností a stále se zrychlujícím technologickým vývojem, který vyřazuje mnohé lidi z života. Proměna s sebou kromě

---

³⁷ ŠANTORA, Roman. *Skautské století: dobrodružný příběh 100 let českého skautingu*. Praha: Junák - TDC, 2012. ISBN 978-80-86825-72-4.

³⁸ Skauting. *9. dívčí oddíl Minetaka* [online]. [cit. 2016-05-02]. Dostupné z: <http://www.minetaka.wbs.cz/SKAUTING.html>

spousty možností nese i mnoho ohrožení a rizik – rozpad rodinných vazeb, propadnutí konzumnímu životu či sociálních rizik (drogy, společensko-politický extremismus, sekty). Dnešní rodina je přetížena a mnohem častěji selhává, protože musí řešit řadu výchovných úkolů bez přirozené opory dnešní společnosti.

Skauting se na tyto problémy snaží reagovat a děti vychovávat. Rodinně pomáhá tvarovat dětskou osobnost a vytvářet z dítěte samostatnou a zodpovědnou bytost. Učí děti vlastnostem, které pokud rodič správně uchopí a pracuje s nimi dále, ulehčí mu výchovu dítěte. Tím, že dítě je vychováváno a utvářeno podle určité myšlenky, má skauting také možnost měnit společnost. Ne rychle, ale pomalu a postupně – když vychovám člověka podle „představ dobra“, mohu postupně změnit společnost (čím více jedinců chovajících se zodpovědně a samostatně, tím více zasáhnou do společnosti).

Jako největší výchovná nezisková organizace v České republice má skauting velký vliv na možnost trávení volného času dětí. Díky pestrému programu, který dohromady spojuje historické myšlenky a zájem dětí dnešní doby, je o skauting pořád zájem.

3. Praktická část

3.1. Charakteristika skautského střediska Krahujec Nymburk

3.1.1. Historie střediska

Skautské středisko Krahujec vzniklo oddělením ze střediska č. 108.01 Nymburk v roce 1992.

Název „Krahujec“ byl zvolen podle v té době fungující skupiny vedoucích oddílů a jejich zástupců, kterou bychom dnes nazvali střediskovou radou a která si říkala právě Krahujeci. Jelikož tato skupina lidí již nějakou dobu pracovala společně na výchově, organizaci a tvorbě programu pro své (později čtyři) oddíly a fakticky se tak oddělovala od původního střediska, bylo přirozeným vyústěním této situace právě založení střediska vlastního.

Prvním vedoucím střediska byl bratr Jan Polák a jeho zástupci Ivan Semecký – Pedro a sestra Kateřina Vokálová – Šala, kteří pod sebou měli dva fungující oddíly – chlapecký oddíl Vorvaň a dívčí oddíl Amazonky. K původním dvěma oddílům poté vznikly v novém středisku další dva oddíly mladších členů, Tygřici a Včeličky. Středisko tak mělo 4 oddíly:

1. oddíl skautek Amazonky – 18 dětí

2. roj světlušek Včeličky – 12 dětí

3. smečka vlčat Tygřici – 14 dětí

4. oddíl skautů Vorvaň – 18 dětí, tento oddíl byl zároveň historicky nejstarším oddílem, neboť měl kořeny ještě v předkomunistické éře.

Celkem mělo středisko 72 členů, z toho 62 dětí a 10 dospělých.

Jako základna pro oddíly sloužila klubovna na Vesláku s okolním pozemkem a chladícím železničním vagónem předělaným také na klubovnu. Jelikož se ale pro vzrůstající počet členů a 4 oddíly začal Veslák stávat nedostačujícím (v roce 1994 mělo středisko již 92 členů), hledalo vedení střediska další prostory pro schůzky. Ten se podařilo najít v objektu bývalých veřejných WC v lokalitě Na Rejdišti. Záchodky byly pronajaty od

města za symbolické nájemné a přebudovány na klubovnu pro jeden oddíl, zpočátku pro 3. oddíl Tygřici. V roce 2001 pak prošla klubovna celkovou rekonstrukcí.

Středisko začalo zkvalitňovat a zdokonalovat svoje vedení a především zásluhou bratra Semeckého začaly vznikat různé účelově založené týmy, které se věnovaly konkrétním tématům a úkolům. Někteří členové se zúčastnili semináře WOSM, který proběhl v Praze a byl zaměřen na plánování ve skautské praxi. S nově nabytými vědomostmi se potom dařilo rozvíjet středisko efektivněji - vznikl například tým pro výchovu, který se snažil v rámci celého okresu, pod křídly okresní rady Junáka, sdružovat výchovné zpravodaje středisek a pořádat akce na výměnu zkušeností a vzdělávání. Středisko dokonce začalo pracovat na tvorbě strategie – dlouhodobého obecného plánu na několik let dopředu – která byla potom podkladem pro dílčí plány a cíle.

Další aktivitou střediska bylo navázání úzkého vztahu se střediskem v Jablonci nad Nisou, která se v dalších letech vyvinula ve společné pořádání vzdělávacích akcí a kurzů, jako např. i vůdcovských nebo čekatelských zkoušek, výpravy s přespáním v klubovnách a společný program.

Středisko pořádalo samozřejmě každé léto tábory, mezi další pravidelné aktivity patřila například výstava rukodělných prací pro veřejnost Amulet, Námořnický bál pořádaný ve spolupráci především se vodáckým střediskem Modrá flotila, pěveckou, hudební a dramatickou soutěžní přehlídku Nymburská plácačka a další.

Vzhledem k rozsáhlým aktivitám byli činovníci střediska významnými hybateli událostí také v rámci Okresní rady Junáka. Jejím předsedou se stal Jan Polák, který opustil místo vedoucího střediska.³⁹ Pořádaly se okresní akce, např. rádcovské kurzy, vzdělávací akce pro činovníky, závody světlušek a vlčat a Svojsíkův apod.

Asi největší rozmach střediska začal rokem 2000, kdy jeho aktivita vzrostla na maximum. Podařilo se navázat spolupráci se slovenskou neziskovou organizací OZ Vydra Čierny Balog a pořádalo výměnné pobyty dětí na letních táborech i zimních pobytech, společné akce a návštěvy během roku. Také se podařilo získat do pronájmu objekt Kačerovna, louku s budovou u lesního rybníka cca 30 km od Nymburka. Tento objekt využívala sovětská armáda k rekreaci, po jejím odchodu Kačerovna pustla a majitel, Lesy

---

³⁹ Aktivita okresní rady je dnes minimální, spíše se jedná o administrativní a podpůrnou činnost, nicméně i dnes je vedoucím okresní rady bývalý vedoucí střediska Krahujec - br. Tomáš Suchan.

ČR, pro ni neměl využití. Po jednání s majitelem, kdy středisko přislíbilo se o objekt starat, pokud mu bude umožněno jej využívat, ho získalo za symbolický pronájem do užívání. Od té doby se tam pravidelně pořádají letní tábory.

Středisková rada vytyčila nový směr – věnovat se více akcím pro veřejnost a nabídnout možnosti využití volného času i dětem mimo Junáka. Cílem bylo angažovat se ve svém městě v oblasti výchovy dospělých a prevenci sociálně-patologických jevů u dětí a mládeže. Za tím účelem byl jako první vlašťovka vytvořen projekt Veslák 2002. Jednalo se o projekt přestavby sportovního areálu na Vesláku na volnočasový areál s lezeckou stěnou (v té době rozhodně nic obvyklého) s možností různorodého využití pro středisko i veřejnost. Začala se formovat skupina lidí, kteří byli ochotni a schopni shánět finanční podporu u nadací, hledat a využívat granty a nakonec realizovat dané projekty. Veslák se podařilo úspěšně realizovat a dodnes slouží areál dětem, maminkám s kočárky, turistům i cyklistům k odpočinku nebo zábavě (pořádají například dětské dny, kuličkyády a další akce pro veřejnost a školní kolektivy).⁴⁰

Po úspěchu projektu Veslák 2002 začala projektová skupina tvořit další, zaměřené na spolupráci s městským úřadem právě pro prevenci sociálně-patologických jevů a výchovy dospělých a mládeže. Na městském úřadě se tento projekt setkal s úspěchem a od té doby město středisku přispívá na jeho činnost ve výše uvedených oblastech.

Na to, aby svých cílů v tomto projektu dosáhlo, se v roce 2003 středisko pustilo do další odvážné akce. Pokusilo jsme se získat bývalou budovu SSM poblíž náměstí v Tyršově ulici jako svou základnu pro komunitní činnost. Po poměrně složitých a právně i ekonomicky hodně zamotaných jednáních jak se zástupci bývalého SSM tak s ústředím Junáka se nám podařilo dosáhnout toho, že budova přešla do majetku Junáka a ten mu uvolnil peníze na projekt rekonstrukce a vytvoření komunitního centra. Byl to však pouze začátek, další peníze jsme si muselo středisko zajistit samo, tedy opět nadace, granty, projekty... Nicméně peníze se podařilo sehnat a pak nastoupily ruce řemeslníků a dobrovolníků ze střediska, kteří ošuntělý, vlhký a neútulný historický dům proměnili v příjemné místo. Vznikly zde jak klubovny a prostory pro využití střediska, tak především místa pro nájemce – neziskové organizace, občanská sdružení a další subjekty, zapadající

---

⁴⁰ Jen pro zajímavost – rozpočet celé akce byl tenkrát pouhých 180.000 Kč – co by to stálo dnes, nechceme ani pomyslet.

do záměru skautského střediska. Nový dům nakonec dostal honosný název KVVC – komunitní a výchovně vzdělávací centrum skautského střediska Krahujec Nymburk.

Od začátku historie střediska probíhaly také pokusy vytvořit další oddíl – kmen roverů a rangers. Nejdříve tu byly snahy vytvořit roverský kmen společně pro starší skauty a skautky z obou nymburských suchozemských středisek – Krahujce a 01 (nyní Cefeus). Později pak snahy založit roverské oddíly střediskové. Všechny pokusy však postupně ztroskotaly na nedostatku času jak vedoucích tak členů. Nebylo jednoduché skloubit činnost vedoucího nebo činovníka v oddíle mladších, roverskou činnost a studium nebo zaměstnání. A také ten rovering zkrátka pořád nějak neuměli a vlastně pořádně nevěděli, co by to mělo být. Až v roce 2002 vznikl 5. oddíl – kmen roverů Alca, který vydržel a přerodil se v dnes fungující kmen Fénix.

3.1.2. Rozdělení výchovných kategorií

Středisko Krahujec je dnes rozděleno do pěti aktivně fungujících oddílů. Jedná se o:

1. Oddíl Amazonky – dívky ve věku 11 – 15 let
2. Oddíl Vorvaň – chlapci ve věku 11 - 15 let
3. Oddíl Včeličky – holčičky ve věku 5 – 11 let
4. Oddíl Tygřáci – kluci ve věku 6 - 11 let
5. Oddíl Fénix – smíšený oddíl děvčat a chlapců ve věku 15 – 26 let.

Krahujeckými oddíly projde každý rok mnoho dětí, někteří odejdou, jiní zůstanou po mnoho let a stanou se například vedoucími oddílů, zastávají jiné důležité funkce, či jsou jen registrovaní pod střediskem a pomáhají mu dle svých možností (neplacené brigády na tábořišti, pomoc s údržbou kluboven, hospodaření s penězi střediska či jinak). Tito registrovaní skauti se nazývají tzv. činovníci a nejčastěji je můžeme vidět ve funkcích jako je vůdce střediska, hospodář, výchovný zpravodaj, informační zpravodaj, aj..

3.2. Charakteristika zkoumaného vzorku

Pro svůj výzkum jsem vybrala právě výše popsané skautské středisko Krahujec Nymburk, kde jsem provedla výzkum ve dvou věkových kategoriích.

První kategorií jsou skauti a skautky ve věku 11 – 15 let (tedy oddíly Amazonky a Vorvani), druhou pak skauti a skautky ve věku 16 – 26 let (ve středisku do této kategorie spadá oddíl s názvem Fénix a někteří činnovníci a vedoucí oddílů).⁴¹

3.3. Výzkumné otázky

Hlavním cílem této práce je nalézt odpověď na otázku, zda skauting prostřednictvím své propracované výchovné metody ovlivňuje mravní hodnoty dětí a mladistvých. Také se zde věnuji dalším otázkám – například co skauting dětem přináší, zda je nějakým způsobem rozvíjí, či zda má vliv na jejich každodenní život.

3.4. Metody sběru dat použité ve výzkumu

Výzkum proběhl v květnu 2016 ve skautském středisku Krahujec Nymburk ve vybraných oddílech. Jako forma výzkumu byl použit pečlivě připravený dotazník, tvořený souborem otevřených i uzavřených otázek, zjišťující vliv skautské výchovné metody na děti a mladistvé.

Nutno podotknout, že z výsledků mého výzkumu nemohu odvodit všeobecné závěry pro celé skautské společenství. Výsledky výzkumu se vztahují výhradně ke skautskému středisku Krahujec Nymburk. Pouze a jen u tohoto střediska mohu říci, nakolik je skauting ovlivňuje, jaké povědomí mají o skautské výchovné metodě, atd..

3.5. Výsledky výzkumu

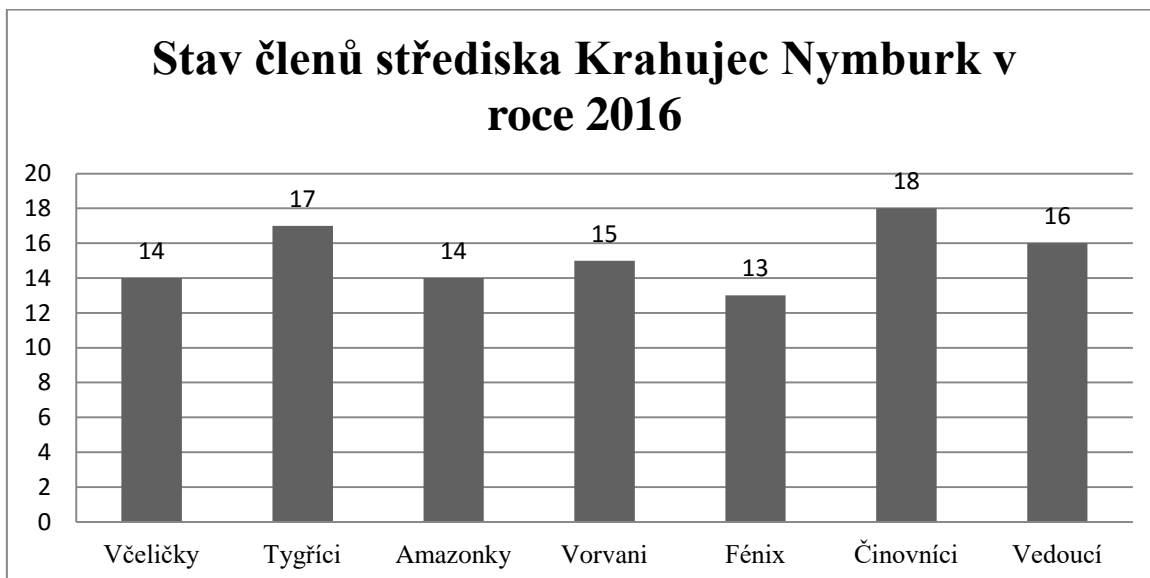
Dotazník vyplnilo celkem 66 respondentů, což je přibližně 98 % z celkového počtu všech možných účastníků (tedy členů střediska), kteří věkově odpovídali zadaným kritériím výzkumu. Jeden člen, který vyhovoval věkové hranici dotazník nevyplnil, ostatních 7 členů střediska je starších (27 let a více), tedy nespádají do žádné ze zadaných

---

⁴¹ Do šetření jsem se rozhodla nezapojit oddíly mladších členů ve věku 6 - 11 let (Včeličky a Tygříky). Důvodem byl jejich věk (obtížné sestavit pro ně snadno pochopitelný dotazník, z kterého by šlo vyčíst relevantní závěry), rozumová vyspělost (v tomto věku ještě příliš nevnímají existenci výchovné metody, která je pro ně spíše abstraktním pojmem) a míra ovlivnění skautingem (pohybují se ve skautingu teprve krátce na to, abychom byli schopni zjistit míru ovlivnění skautskou výchovnou metodou).

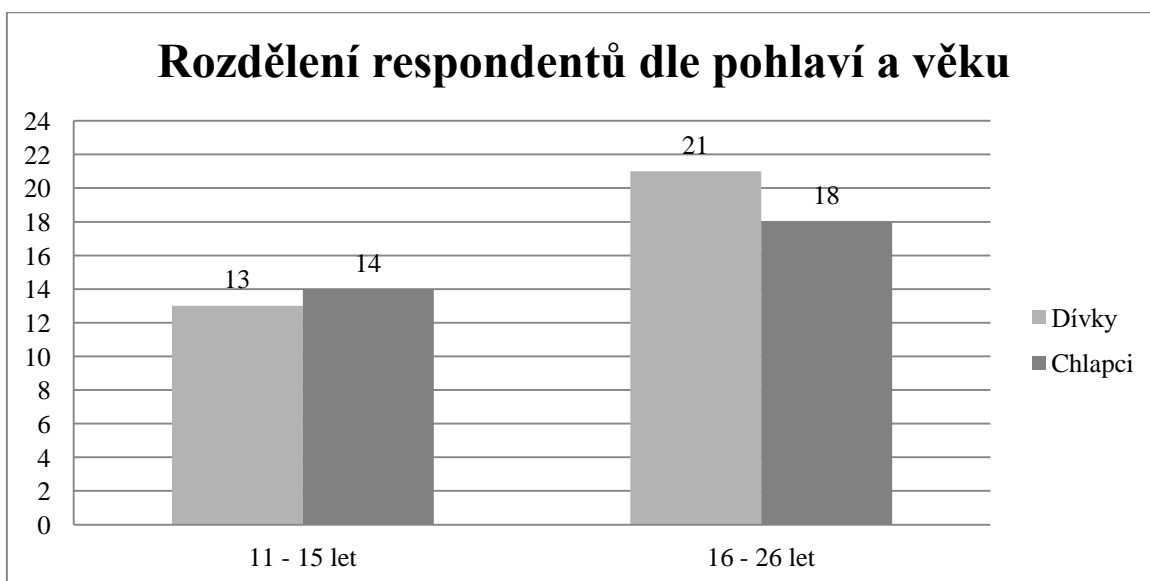
kategorií. Celkový počet letošních registrovaných členů střediska rozdělený pod konkrétní oddíly můžeme vidět v grafu č.1.⁴²

Graf č.1 – stav členů střediska Krahujec k lednu 2016

Mezi respondenty se nacházelo celkem 34 dívek a 32 chlapců. Konkrétně dotazník vyplnilo 13 dívek v mladší kategorii a 21 dívek ve věku 16 – 26 let. U chlapců se jednalo o 14 vyplněných dotazníků z věkové kategorie 11 – 15 let a 18 vyplněných dotazníků od chlapců spadajících do věku 16 – 26 let. Toto rozdělení také zobrazuje graf č.2.

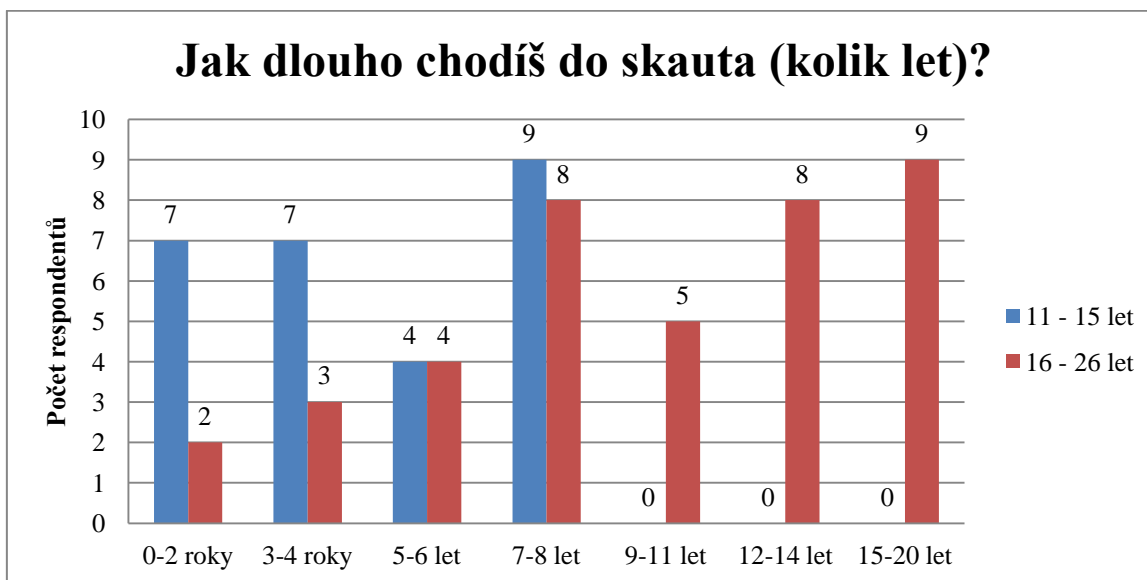
Graf č.2 – rozdělení respondentů dle pohlaví a věku

⁴² Registrace členů probíhá každý kalendářní rok v měsíci lednu a je ukončena 31. ledna.

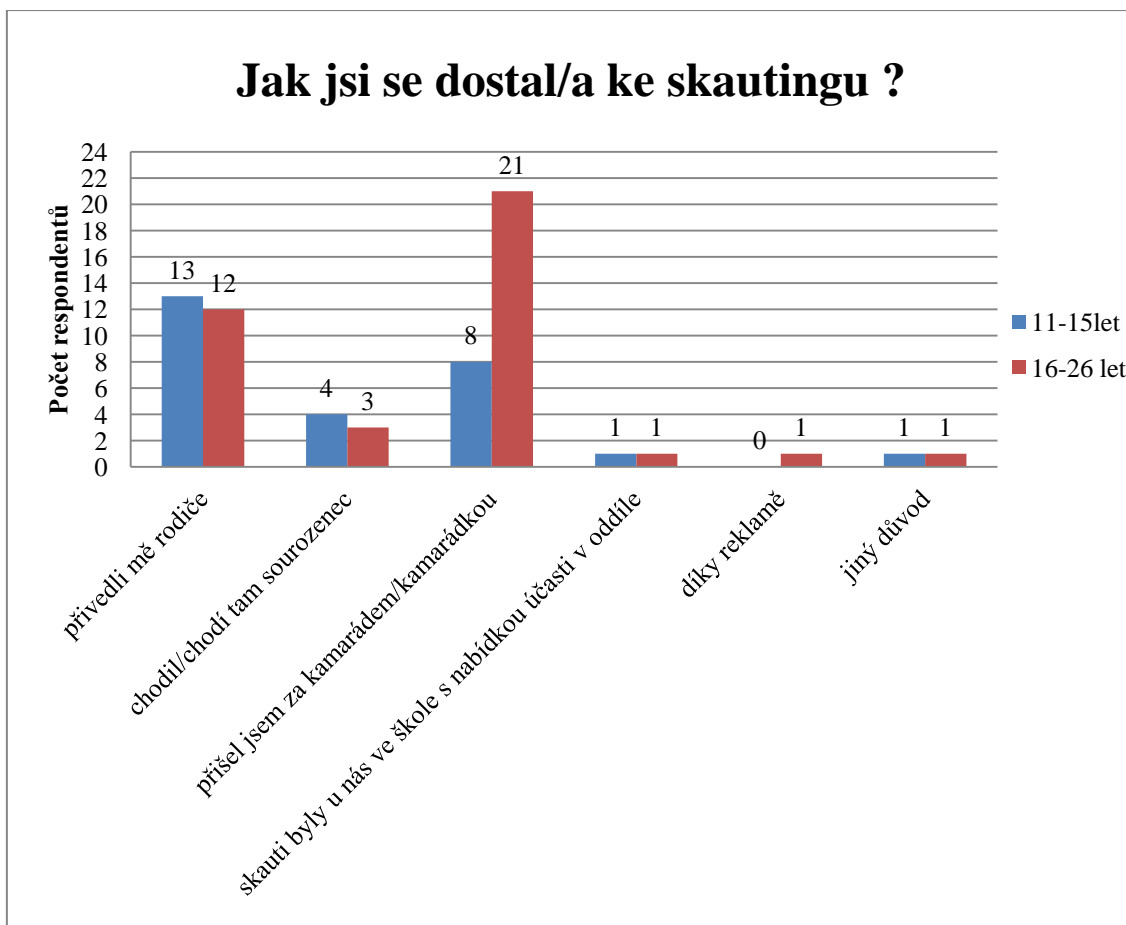
Nyní přejdeme k jednotlivým otázkám z dotazníku. Nutno podotknout, že u otevřených a polouzavřených otázek byly odpovědi roztríděny dle podobnosti do několika kategorií, aby bylo možno vyvodit konkrétní závěry.

Otázka číslo 1: Jak dlouho chodíš do skauta (kolik let)?

Z výše uvedeného zcela jasně vyplývá, že většina respondentů se ve skautingu pohybuje již od prvního možného věku (tj. od 6ti let) – a to v obou zde uvedených kategoriích. Respondenti, kteří navštěvují skauta již od svých 6 ti let, budou více ovlivněni skautskou myšlenkou i výchovnou metodou než ti, co se ve skautingu pohybují kratší dobu.

Otázka číslo 2: Jak jsi se dostal/a ke skautingu?

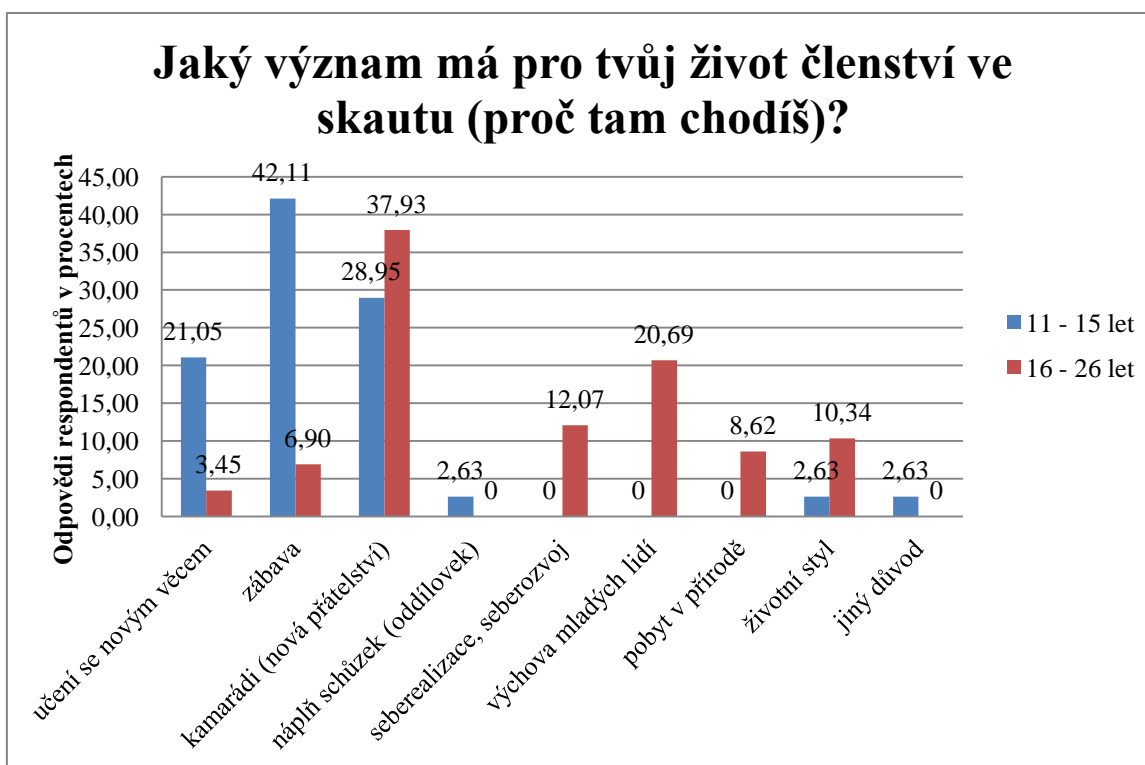

Respondenti zde měli na výběr z šesti různých možností odpovědi, z toho jedna možnost byla otevřená. Tuto odpověď s názvem “jiný důvod” využili dva respondenti – zatímco odpověď “rodinný příslušník” by se dala zařadit do kategorie “chodil/chodí tam sourozenec”, odpověď “Hledal jsem hobby a narazil jsem na klubovnu s dětma.” byla velice překvapivá. Vypovídá o tom, že tento respondent hledal smysluplné trávení času a skauting objevil zcela náhodně, ne cíleně jako většina členů skautského střediska Krahujec.

Překvapivý je zde i rozdíl mezi věkovými kategoriemi. Starší kategorie byla při vstupu do skautské organizace nejvíce ovlivněna přátelstvím (tedy dříve děti do skautingu přicházely za svými kamarády), zatímco mladší generace byla ke skautingu přivedena především rodiči. To, že se skauting čím dál více dostává do povědomí lidí, zejména

dospělých, přisuzují mimo jiné lepší propagaci a reklamě, která je intenzivnější a lépe zpracovaná než v minulých letech.⁴³

Otázka číslo 3: Jaký význam má pro tvůj život členství ve skautu (proč tam chodíš)?

Z odpovědí na otázku č.3 lze vidět, že zde se odpovědi mladších a starších respondentů již rozcházejí. Nejčastějšími důvody chození do skauta jsou u respondentů ve věku 11 – 15 let zábava (42,11%), navazování nových přátelství či prohlubování stávajících (28,95%) a učení se novým věcem (21,05%).

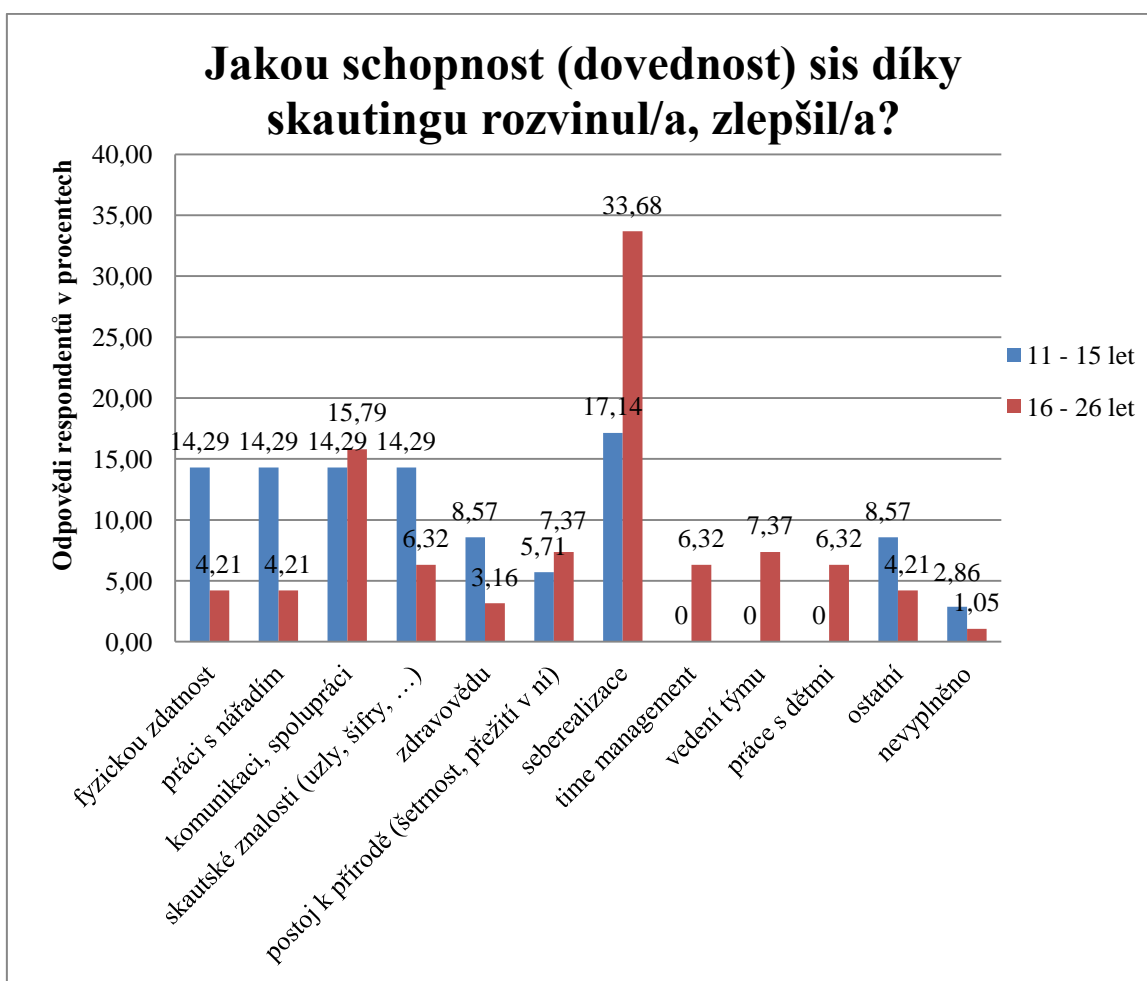
U starších respondentů (tj. 16 – 26 let) naopak záleží v první řadě na přátelství (37,93%), poté na výchově mladých lidí (20,96%). Důležitá je pro tuto skupinu i seberealizace, seberozvoj (12,07%). Pro některé členy není skauting obyčejný kroužek – znamená pro ně přímo životní styl (10,34%).

V této věkové skupině jsou zařazeni i vedoucí oddílů, kteří se podílí právě na výchově mladších členů a je zde krásné vidět, že velké procento skautů (20,96%) tohoto věku záleží na výchově dětí, respektive chodí do skautu především proto, aby ovlivnili

⁴³ Zvýšení propagace skautingu je jeden z cílů tzv. Strategie Junáka do roku 2022.

svět, který by se pak stal lepším skrz lépe vychované, samostatné děti. Někteří tak dospějí k tomu, že se jejich koníček stane zároveň jejich životním stylem.

Otázka číslo 4: Jakou schopnost (dovednost) sis díky skautingu rozvinul/a, zlepšil/a?

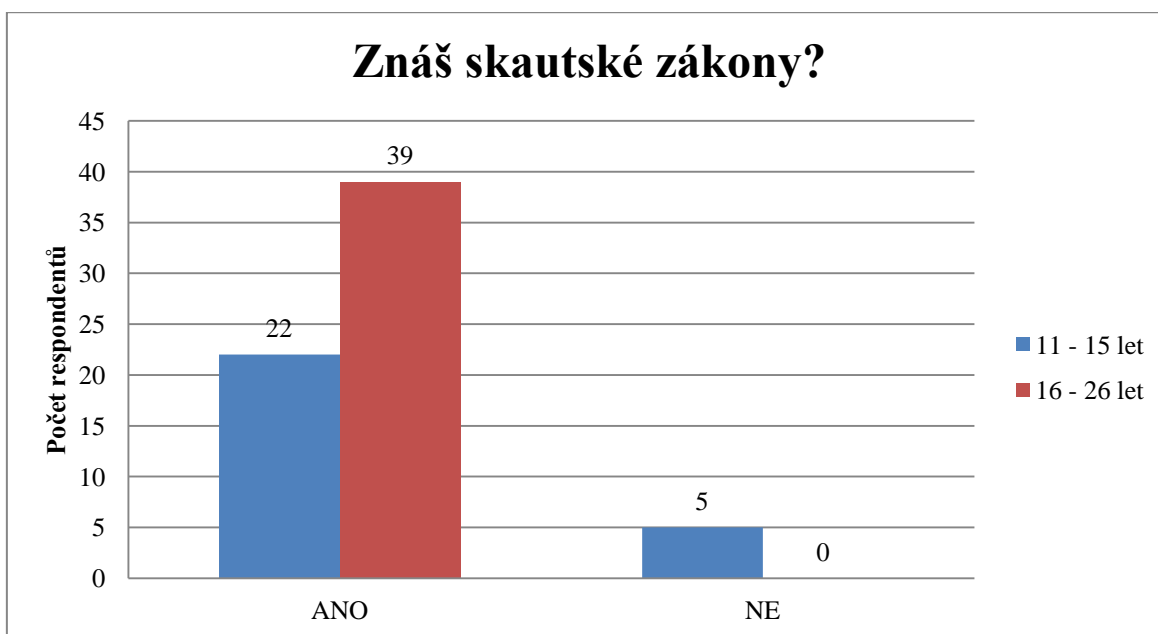
Skauting se snaží rozvíjet mnoho schopností a dovedností, ale především se snaží o individuální rozvoj dítěte. Ve skautském středisku Krahujec z odpovědí respondentů vyplývá, že skauting plní tento cíl. Velké procento starších skautů (33,68%) si rozvinulo především seberealizaci, tedy rozvíjelo své schopnosti a vlohy tak, jak to umí nejlépe. Naopak se v tomto věku již tolik neklade důraz na rozvoj zdravovědy (3,16%), fyzické zdatnosti (4,21%) či práce s náradím (4,21%), jak vyplývá z grafu.

U mladších skautů také dochází ke značnému seberozvoji (17,14%), což považují i v tomto věku za velice přínosné. Oproti starším skautům mají ale mladší respondenti

častěji osvojování práci s náradím (14,29%), více rozvíjejí fyzickou zdatnost (14,29%) či samotné skautské znalosti (14,29%).

Rozdíly mezi těmito názory přisuzují tomu, že starší již mají tyto dovednosti osvojeny v mladším věku a teď již vidí jen svůj osobní posun, který je pro ně důležitější.

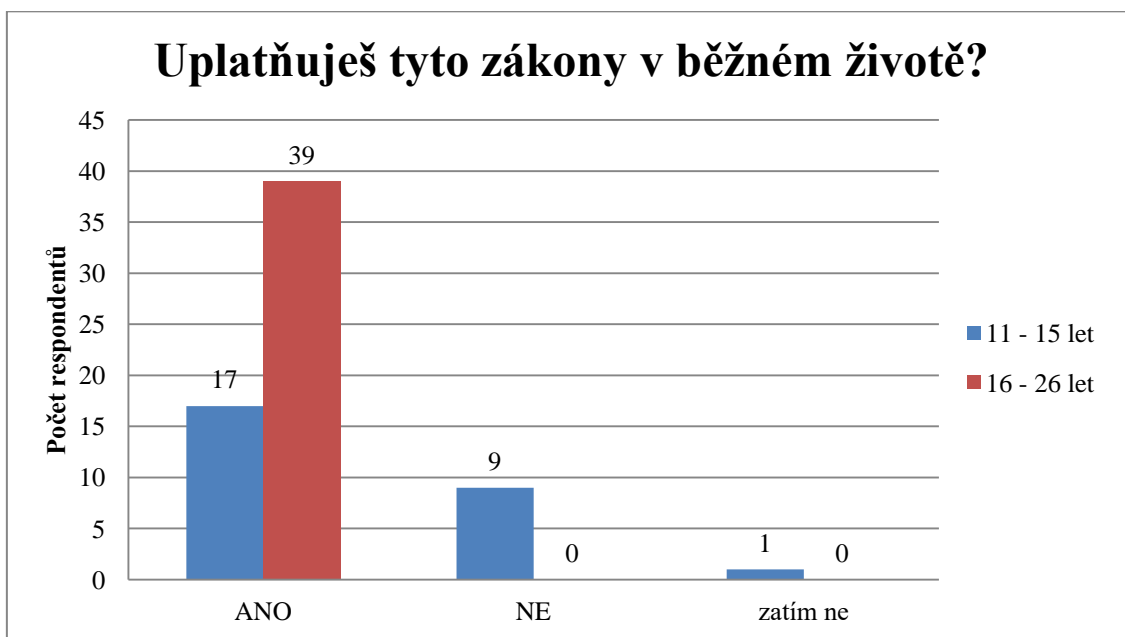
Otázka číslo 5: Znáš skautské zákony?

Zde můžeme vidět, že převážná většina mladších respondentů zná skautské zákony. Zbýlých 5 respondentů, kteří odpověděli, že zákony neznají, mohou být jedinci, kteří se ve skautingu pohybují teprve krátce a ještě se se zákony nestihli seznámit. U starší kategorie všichni dotázaní respondenti skautské zákony znají.

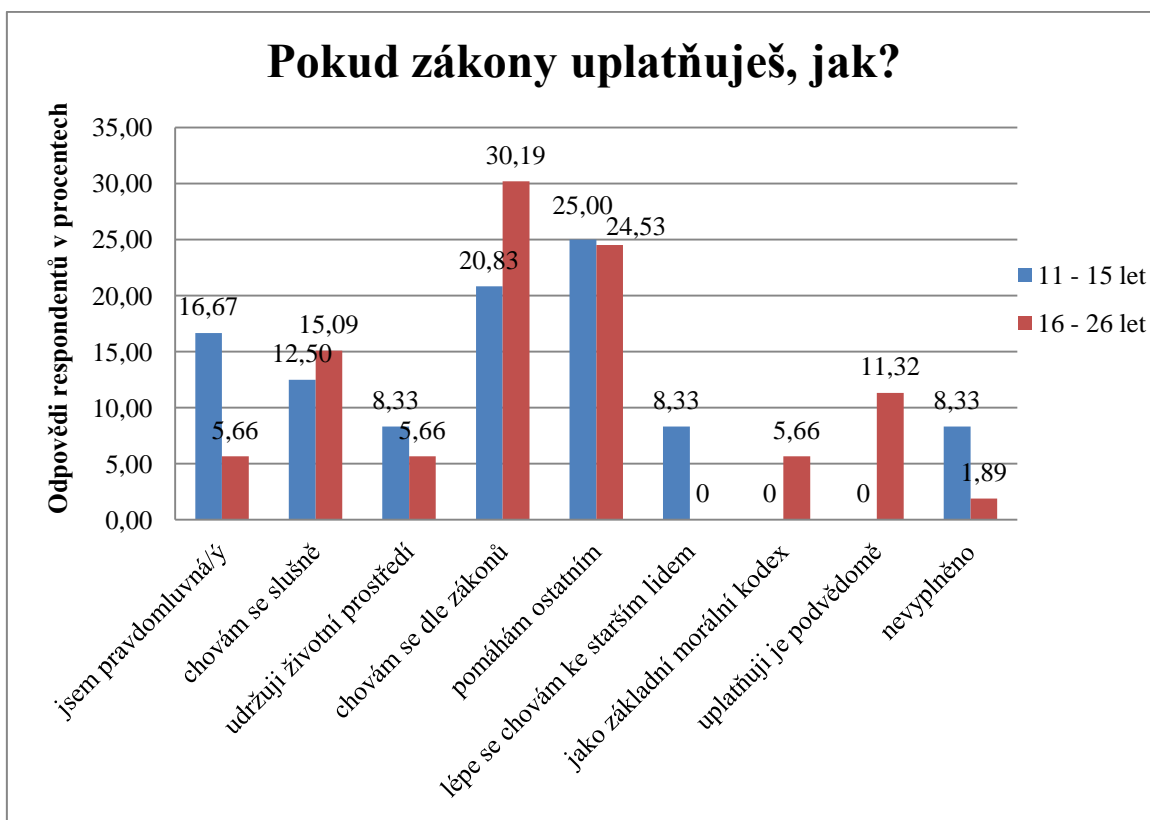

Otázka číslo 6: Uplatňuješ tyto zákony v běžném životě? Pokud ANO, jak je uplatňuješ?

Znát skautské zákony a aktivně je uplatňovat v běžném životě jsou dvě rozdílné věci. Všichni starší dotázaní respondenti ze střediska Krahujec skautské zákony znají a zároveň je uplatňují i v běžném životě.

U mladších respondentů ve věku 11 – 15 let převážná většina zná zákony, přesto je uplatňuje jen 17 respondentů z celkového počtu 27. Zbýlých 10 respondentů, kteří napsali záporné odpovědi, mohou být ovlivněni krátkou dobou členství ve skautské organizaci.

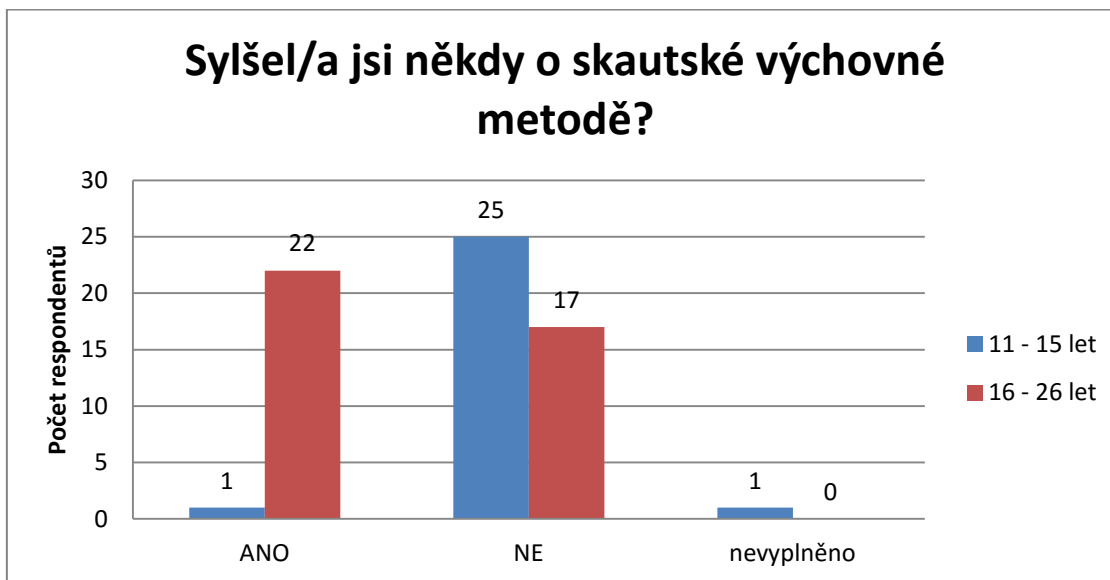
Tento graf je pokračováním předchozího grafu, respektive ukazuje odpovědi respondentů rozzařené do skupin, kteří v předchozí otázce odpověděli kladně.

Je vidět, že některé kategorie odpovědí jsou v podstatě přepsané zákony – například “udržuji životní prostředí” spadá pod zákon “Jsem ochráncem přírody a cenných výtvorů lidských.” (analogicky pravdomlupnost).

Nejčastější odpovědi na výše uvedenou otázku byly v každé kategorii různé. Zatímco u starších respondentů 30,19% odpovědělo, že uplatňují skautské zákony tím, že se chovají dle zadaných zákonů, mladší skupina respondentů zákony nejčastěji uplatňuje pomáháním ostatním (24,53%), tedy tím, že se snaží uplatňovat pouze jeden zákon. Tento rozdíl přisuzuji jejich mladšímu věku a tomu, jak chápou skauting a s ním i skautské zákony v daném věku.

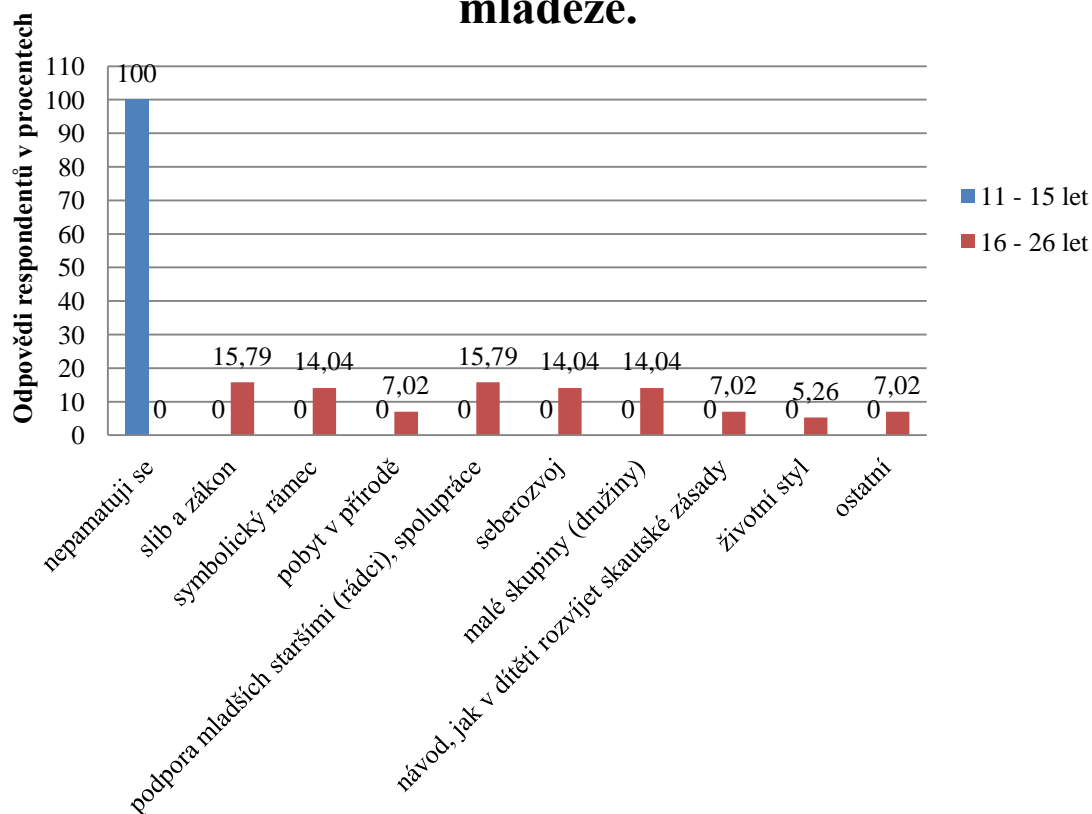
Zajímavé byly také odpovědi, které se objevily u starší kategorie, konkrétně pohled podvědomého uplatňování skautských zákonů (11,32% respondentů) a brání zákonů jako určitého morálního kodexu, kterým je možné se v životě řídit (5,66% respondentů). Zde předpokládám, že tyto odpovědi pochází od respondentů, kteří se ve skautingu pohybují nejdéle a tedy jím nejvíce ovlivnění (vůdci oddílů, činnovníci střediska).

Otázka číslo 7: Slyšel/a jsi někdy o skautské výchovné metodě? Pokud ANO, pokus se vymezit některé její základní principy nebo alespoň říci, jak pomáhá vedoucím k výchově dětí a mládeže.

Z grafu výše lze vyčíst, že o skautské výchovné metodě slyšeli pouze respondenti starší kategorie (vůdci oddílů, členové kmene Fénix a činovníci) a jeden respondent z kategorie 11 – 15 let. Opět to může být díky tomu, že ve starší kategorii se pohybují mimo jiné i vůdci oddílů, kteří by o výchovné metodě měli vědět a měli by ji hlavně umět používat v praxi.

Pokud ANO, pokus se vymezit některé její základní principy nebo alespoň říci, jak pomáhá vedoucím k výchově dětí a mládeže.

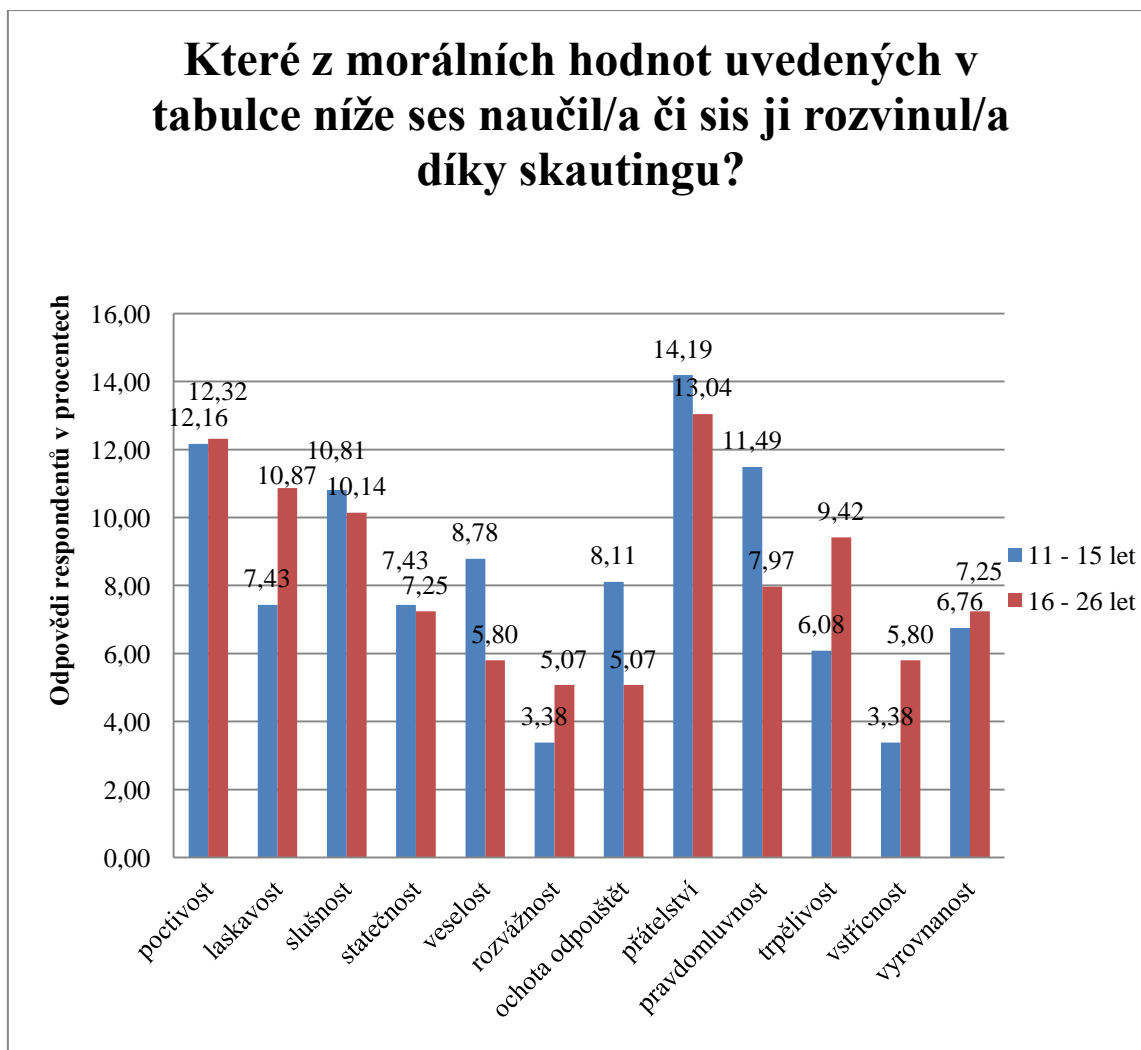

V tomto grafu může být velice matoucí 100% odpověď respondentů “nepamatují se”, ale nesmíme zapomenout, že se jedná pouze o jediného respondenta z této věkové kategorie.

Co se týče starší kategorie, respondenti správně popsali základní principy (body) skautské výchovné metody - slib a zákon, symbolický rámec, příroda, podpora mladších staršími (dospělí průvodci), seberozvoj (program osobního růstu), malé skupiny (družiny). Jediný bod skautské výchovné metody, o kterém se žádný respondent nezmínil, bylo učení se zkušeností.

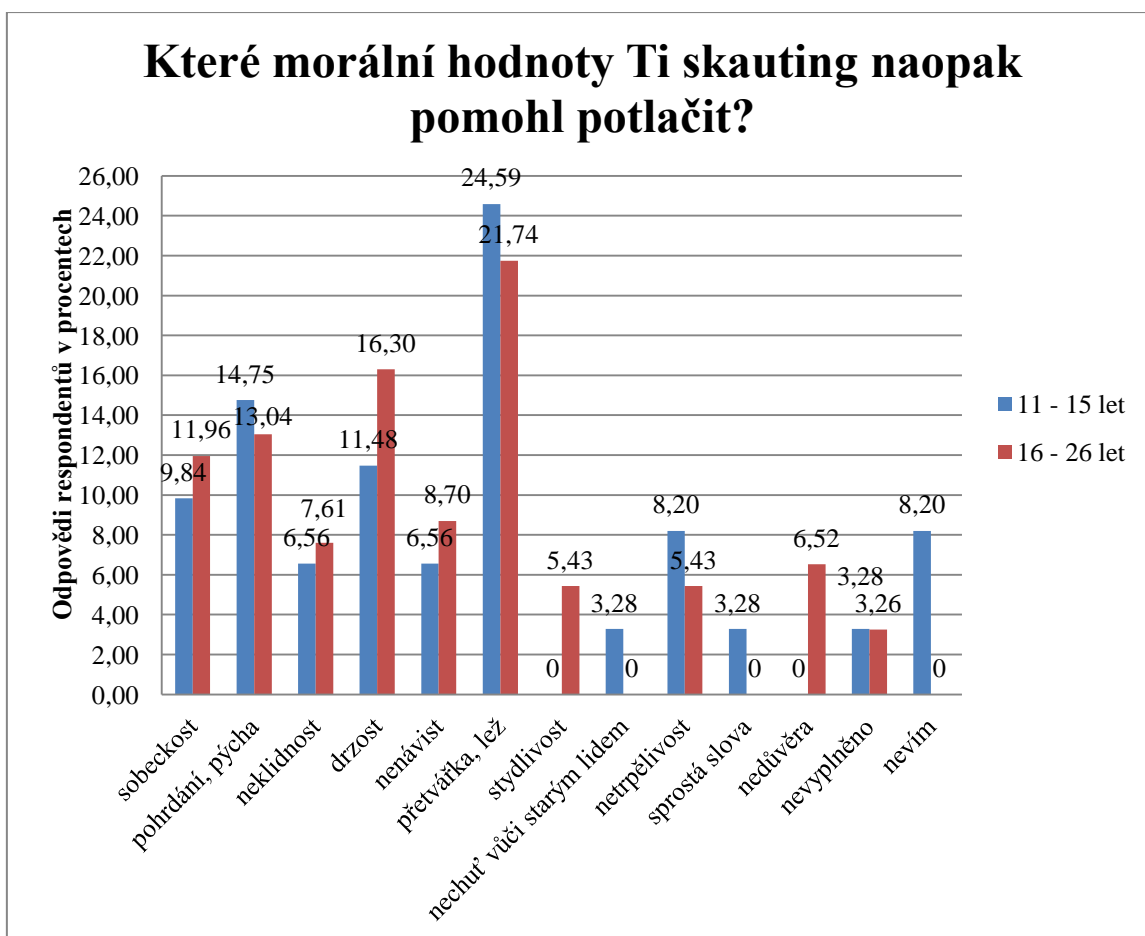
Otázka číslo 8: Které z morálních hodnot uvedených v tabulce níže ses naučil/a či sis ji rozvinul/a díky skautingu?

poctivost	sobeckost	pohrdání	pýcha	laskavost
neklidnost	slušnost	statečnost	veselost	rozvážnost
drzost	nenávisť	ochota odpouštět	přátelství	přetvářka
pravdomluvnost	lež	trpělivost	vstřícnost	vyrovnanost

Skauting by mělo být jedno z nej přátelštějších společenství. Tento graf potvrzuje, že ve skautském středisku Krahujec Nymburk toto pravidlo platí. V obou věkových kategoriích vplynulo, že přátelství je skautingem nejčastěji rozvíjená morální hodnota. Následuje poctivost, pravdomluvnost, slušnost a laskavost, které jsou samotnou podstatou některých skautských zákonů.

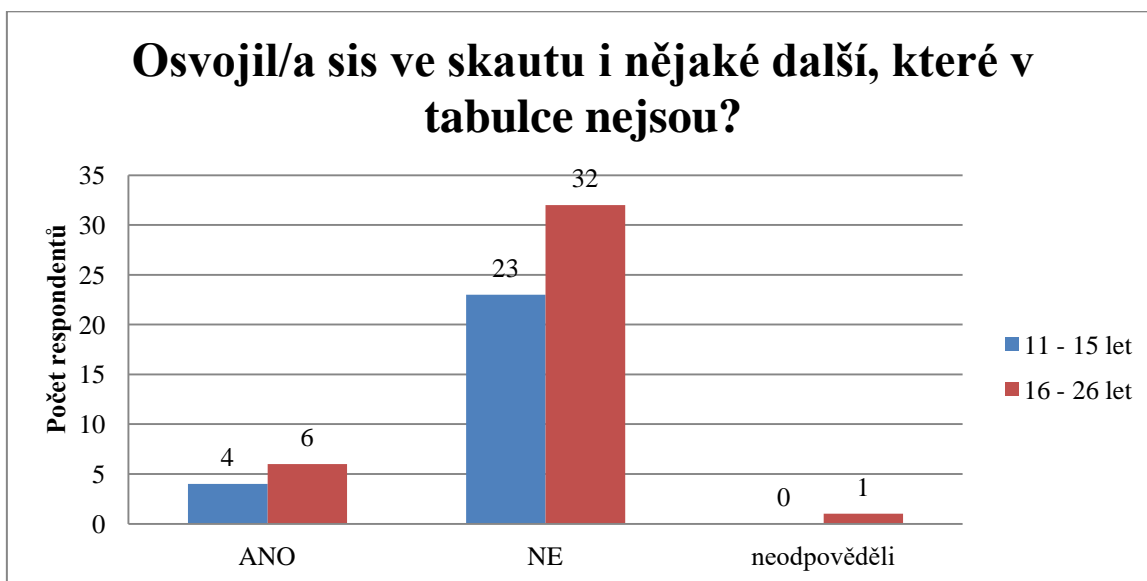
Otázka číslo 9: Které morální hodnoty Ti skauting naopak pomohl potlačit?

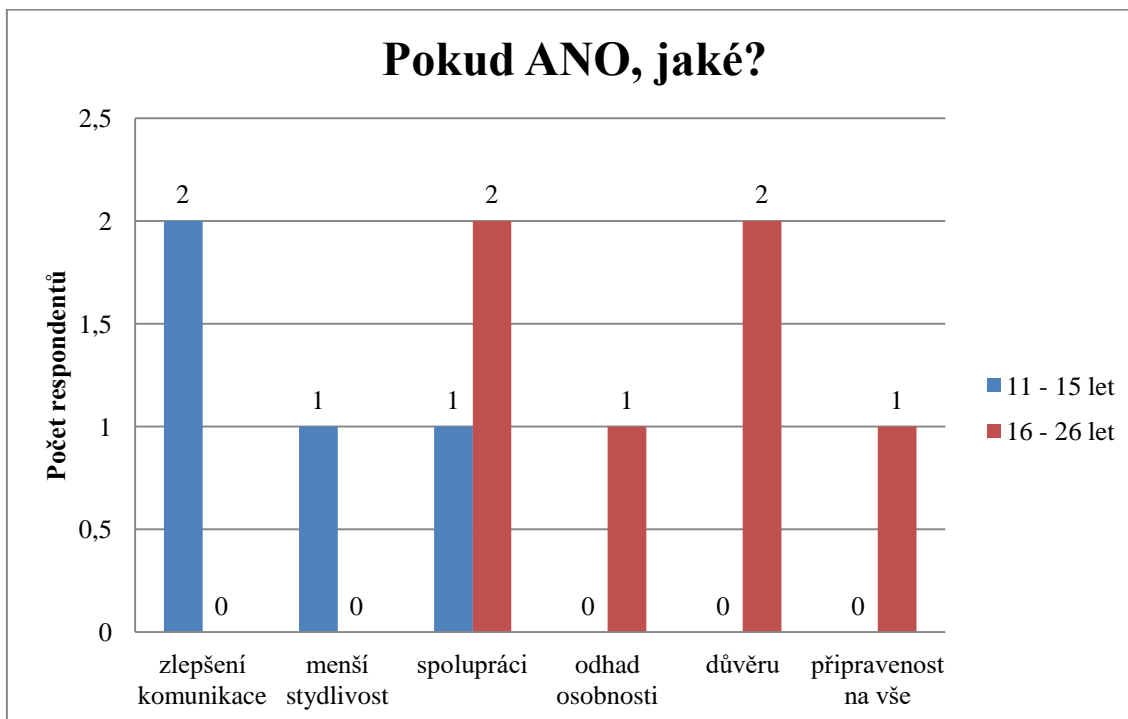
Z grafu otázky číslo 9 lze vidět, že nejvíce skauting pomáhá potlačit lhaní a přetvářku a to v jakémkoliv věku. Domnívám se, že se to děje opět díky využívání skautských zákonů, zde konkrétně za přičinění zákona “Skaut je pravdomluvný.”, který lhaní potlačuje sám o sobě.

U dalších odpovědí se věkové kategorie v názoru nerozhází. Starší respondenti uvedli, že jim skauting pomohl ve velké míře potlačit také drzost (16,30%), pohrdání a pýchu (13,04%), či sobeckost (11,96%). Mladší respondenti uvedli ty samé odpovědi, ale v pořadí pohrdání a pýcha (14,75%), drzost (11,48%) a sobeckost (9,84%).

Otázka číslo 10: Osvojl/a sis ve skautu i nějaké další, které v tabulce nejsou?
Pokud ANO, jaké?

Tato otázka nabídla respondentům prostor doplnit morální hodnoty získané či rozvinuté právě skautingem, které zároveň nebyly v zadané tabulce. Tuto možnost využilo malé procento dotázaných.

Mladší respondenti, kteří tuto možnost odpovědi využili, aby projevili svůj názor, popsali spíše dovednosti, než morální hodnoty (zlepšení komunikace, spolupráce).

Zajímavá byla odpověď jednoho respondenta, který popsal, že se díky skautingu méně stydí.

Co se týče starších respondentů, i zde se objevila odpověď “spolupráce”, kterou bychom mohli zařadit do dovedností či schopností, stejně tak jako “odhad osobnosti” či “připravenost na vše”. Naopak osvojení a zlepšení si důvěry, jak uvedli 2 respondenti, je důležitá morální hodnota, která je nedílnou součástí každého přátelství. A skauting má podporovat přátelství a důvěru, proto jsem ráda, že se zde tato odpověď objevila.

Otázka číslo 11: Jestli chceš ještě něco dodat k tomu, co pro tebe skauting znamená, prosím, napiš níže.

<u>11 - 15 let</u>	<u>16 - 26 let</u>
skaut je cesta a cíl	rodinu, komunitu, přátelství, smysluplnou činnost
přátelství	skauting je pro mě skvělý krok k výchově
znamená pro mě zaplnění volného času a sblížení s lidmi stejné věkové kategorie jako jsem já	jsem ráda, že mě naši dali do skauta už když jsem byla malá - mám pocit, že pro mě bylo jednodušší zapadnout do kolektivu, jak ve skautu, tak i jinde a také si myslím, že můj charakter a hodnoty by vypadaly dnes naprosto rozdílně, nebýt skautingu
nový kamarádi	skauting není jenom něco, co v životě děláte, je to životní styl
skauting je super	životní cestu
je to zábavná a kamarádká věc	jsem ráda, že jsem skauting v mladším školním věku zkusila
podporuje mé morální hodnoty	skautem musíš být, ne se jen dle toho chovat
zábava, dobrá společnost	je to můj život
2 hodiny týdně pohybu (což je důležité)	partu skvělých přátel, kteří jen tak neodejdou

Tuto otázku jsem zařadila do dotazníku z důvodu lepšího pochopení myšlení respondentů a také pro to, abych jim dala prostor, kde se mohou vyjádřit, jaký význam pro ně má skauting. Překvapivé bylo, že tuto možnost využilo 33% respondentů z kategorie 11 – 15 let a 23% starších respondentů.

Mezi odpovědmi mladších respondentů se převážně objevovaly asociace přátelství a zábavy, zatímco u starších respondentů se již skauting projevil na jiné úrovni. Znamená pro ně životní cestu, něco, co je v životě značně (a hlavně pozitivně) ovlivnilo a co je

nedílnou součástí jejich existence. Je krásné vidět, že skauting má takový vliv na osobnost jedince.

3.6. Rozdíly mezi věkovými kategoriemi

Mezi věkovými kategoriemi se objevily určité názorové i zkušenostní rozdíly.

U starší kategorie (tj. 16 – 26 let) byl znatelný větší vliv skautingu na formování osobnosti jedince, převážně díky vyššímu počtu let členství ve skautingu. Také se zde projevila určitá zkušenost s vedením oddílů a výchovným působením na mladší členy společenství. Díky této zkušenosti byli starší respondenti více informovaní o existenci skautské výchovné metody, jejích základních principech a použití na rozdíl od mladších členů, kteří působení metody ještě zcela nevnímají.

4. Závěr

Hlavní cíl této práce, tedy nalézt odpověď na otázku, zda skauting prostřednictvím své propracované výchovné metody ovlivňuje mravní hodnoty dětí a mladistvých, se potvrdil.⁴⁴ Skauting opravdu formuje jedince právě díky této smysluplné metodě. Rozvíjí jej tělesně, duševně i morálně a podporuje jej na cestě sebepoznání. Pomocí skautských zákonů posiluje přátelství, důvěru, nezapomíná na seberozvoj a potlačení špatných morálních hodnot jako jsou lež, přetvářka, drzost a mnohých dalších. Přináší dětem i dospělým jakýsi morální kodex, kterým se mohou v životě řídit a který povznáší skauting z obyčejného koníčku na životní styl, jak je znát z výsledků výzkumu.

Metoda samotná ovšem není zárukou, že skautská výchova bude nadále fungovat tak, jak vyplývá z výsledků výzkumu. Vnímám, že velký podíl na tom mají právě vedoucí oddílů, kteří používáním metody ovlivňují a formují děti, sami jim jdou příkladem a snaží se uplatňovat skautské zákony a sliby v praxi, což není vždy snadné. Zde, ve skautském středisku Krahujec Nymburk, kde výzkum proběhl, je z výsledků výzkumu znát, že se tato práce daří a pozitivně se odráží na velkém procentu dětí, kteří jsou díky skautingu lépe připravováni na budoucí život ve společnosti. Děti přichází do skautingu za přátelstvím a zábavou, s touhou po učení se novým věcem a souladu s přírodou. Postupně přivádí další a další přátele a mladší sourozence a vzniká tak koloběh vychovávající jedince, kteří svým chováním a postoji mohou dělat svět lepším.

Skauting je tedy charakteristický propracovanou výchovnou metodou, organizovanou a hierarchickou strukturou skautských organizací, existencí skautské symboliky, 3 principů, cílů, výchovné metody, a dalších věcí. Zdůrazňuje smysl pro čest, odpovědnost a dobré vychování, které jsou vyjádřeny ve skautském slibu a zákoně. Tyto morální hodnoty jsou vlastní všem skautským organizacím, ikdyž se mohou lišit v detailech u jednotlivých organizací.

---

⁴⁴ Toto můžeme tvrdit pouze v případě skautského střediska Krahujec Nymburk, kde daný výzkum proběhl. V jiných skautských organizacích či střediscích by mohla být situace jiná, proto nelze výsledky výzkumu generalizovat na celé skautské společenství.

Není v mé schopnosti stručně shrnout skautské hnutí se všemi jeho specifikami a myšlenkami. To je opravdu složité. Mohu ale shrnout skauting jakožto hnutí do jedné věty uvedené mimo jiné i v knize od Zdeňka Bozděcha:

*Skauting je dobrovolné, nezávislé, nepolitické hnutí pro mladé lidi, otevřené všem lidem světa.*⁴⁵

---

⁴⁵ BOZDĚCH, Zdeněk. *Skauting*. Liberec: Skauting, 1995. Skautské prameny. ISBN 80-85421-16-X.

5. Resume

The main aim of of this study was to investigate the influence of the Scout educational method for children and adolescents. Research was carried in the scout center Sparrowhawk Nymburk, where he confirmed the presumption that Scouting has his method affects the moral values of children and adolescents, helping them in self-development and positively developed using scout laws. The author concludes that a large role here plays the leading groups who interpret and apply the method to their entrusted children.

6. Seznam použité literatury a zdrojů

- ŠANTORA, Roman. *Skautské století: dobrodružný příběh 100 let českého skautingu*. Praha: Junák - TDC, 2012. ISBN 978-80-86825-72-4.
- SKUHRAVÁ, Anna. *Skauting je dobrodružství!: pro děti i rodiče : průvodce skautingem a užitečné informace pro rodiče*. Praha: Junák - svaz skautů a skautek ČR, TDC Junáka, 2014. ISBN 978-80-7501-061-2.
- LEŠANOVSKÝ, Karel a Václav NOSEK. *Historie skautingu: cestou k pramenům*. 2. upr. vyd. Praha: Tiskové a distribuční centrum, 1999, 63 s., [24] s. obr. příl. Vůdcovská zkouška, sv. 1. ISBN 80-861-0927-5.
- NAGY, László. *250 miliónů skautů*. Praha: Junák - svaz skautů a skautek ČR, 1999. ISBN 80-86109-23-2.
- NOSEK-WINDY, Václav. *Skautská symbolika: pro děti i rodiče : průvodce skautingem a užitečné informace pro rodiče*. Praha: Junák - svaz skautů a skautek ČR, 2001. ISBN 80-861-0975-5.
- ZAJÍC, Jiří. *Myšlenkové základy skautingu*. 2., opr. a dopl. vyd. Praha: Junák - svaz skautů a skautek ČR, 2001. Vůdcovská zkouška. ISBN 80-861-0973-9.
- VYCHODIL, Daniel. *Metodika*. Vyd. 2. Praha: Junák - svaz skautů a skautek ČR, 2001. Vůdcovská zkouška. ISBN 80-86109-68-2.
- RŮŽIČKA, Vít a Václav BŘICHÁČEK. *Pedagogika*. Praha: Junák, 2000. Vůdcovská zkouška. ISBN 80-86109-36-4.
- CVRČEK, Vladimír. *Vedení oddílu*. Praha: Junák, 2000. Vůdcovská zkouška. ISBN 80-86109-39-9.
- BADEN-POWELL, Robert. *Vlče, skaut, rover*. Liberec: Skauting Liberec, 1993, 224s. ISBN: 80-85421-06-2
- BOZDĚCH, Zdeněk. *Skautský oddíl III.*. Liberec: Skauting, 1996. Skautské prameny. ISBN 80-85421-19-4.
- BOZDĚCH, Zdeněk. *Skauting*. Liberec: Skauting, 1995. Skautské prameny. ISBN 80-85421-16-X.
- HANSEN, Walter. *Vlk, jenž nikdy nespí: dobrodružný život lorda Baden-Powella*. Praha: Scoutarch, 1994. ISBN 80-901-0491-6.

- *Junák, český skaut, z.s.: Stanovy spolku.* TDC, 2014, 24 s. Dostupné z: <http://stara.krizovatka.skaut.cz/organizace/dulezite-informace/potvrzeni-pravnisubjektivty/9304-nove-stanovy-junaka-elektronicky-a-overene/>
- ZEISEK, Vojtěch. EKOLOGICKÝ ODBOR VÝKONNÉ RADY JUNÁKA – SVAZU SKAUTŮ A SKAUTEK ČR. *Skautská výchovná metoda: A její proměny za poslední století.* 16.4.2014. Dostupné z: https://trapa.cz/sites/default/files/np_mff.pdf
- Skaut.cz. *Časopisy - zdarma pro všechny skauty* [online]. Skaut.cz, 2008, [cit. 2012-02-23]. Dostupné z: <http://casopisy.skaut.cz/skaut/>
- Organizační struktura Junáka. In: *Gzazg Blog* [online]. 9.3.2008 [cit. 2014-12-27]. Dostupné z: <http://gzazg.blog.cz/0803/organizacni-struktura-junaka>
- Skauting. In: *SkautWiki: ScoutWiki Network* [online]. 2013 [cit. 2014-12-27]. Dostupné z: <http://cs.scoutwiki.org/Skauting>
- Skaut. In: *Skauting: Co je skauting* [online]. 2011 [cit. 2014-12-27]. Dostupné z: <http://www.skaut.cz/skauting/o-skautingu>
- Skauting. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2014-12-27]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Skauting&oldid=11858717>

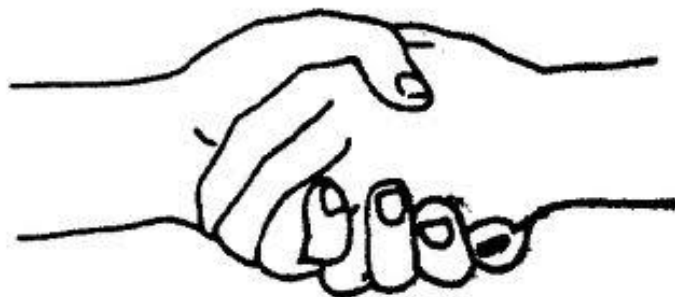
7. Přílohy

7.1. Obrázek slavnostního skautského pozdravu

Zdroj: *Junácký 3. oddíl Dvůr Králové nad Labem: Skautský pozdrav* [online]. [cit. 2016-06-05]. Dostupné z: <http://www.skaut3oddildvur.estranky.cz/clanky/skautske-znalosti/skautsky-pozdrav.html>

7.2. Obrázek neoficiálního skautského pozdravu

Zdroj: *Junácký 3. oddíl Dvůr Králové nad Labem: Skautský pozdrav* [online]. [cit. 2016-06-05]. Dostupné z: <http://www.skaut3oddildvur.estranky.cz/clanky/skautske-znalosti/skautsky-pozdrav.html>

7.3. Nevyplněný dotazník

Skautská výchovná metoda a její formování mravní výchovy dětí a mladistvých

Ahoj!

Jmenuji se Veronika Bečanová a jsem studentkou Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Chci Tě poprosit o vyplnění dotazníku, který je součástí mé bakalářské práce. Na základě tohoto průzkumu chci zjistit názory a postoje dětí a mladistvých ke skautingu – co jim skauting přináší, zda je samotné rozvíjí a ovlivňuje-li jejich měřítko životních hodnot. Dotazník je anonymní a bude využit pouze k výše uvedeným účelům. Děkuji moc za Tvoji ochotu a čas!

Odpověď vždy prosím zakroužkuj!

Pohlaví: dívka – chlapec   Věková kategorie: 11-15 let   16-26 let

1) Jak dlouho chodíš do skauta (kolik let)?

.....

2) Jak ses dostal/a ke skautingu ?

a) přivedli mě rodiče

b) chodil/ chodí tam sourozenec

c) přišel jsem za kamarádem/ kamarádkou

d) skauti byly u nás ve škole s nabídkou účasti v oddíle

e) díky reklamě

f) jiný důvod: .....

3) Jaký význam má pro tvůj život členství ve skautu (proč tam chodíš) ?

.....

.....

4) Jakou schopnost (dovednost) sis díky skautingu rozvinul/a, zlepšil/a ?

.....
.....
.....

5) Znáš skautské zákony ?

ANO – NE

6) Uplatňuješ tyto skautské zákony v běžném životě?

ANO – NE

Pokud ANO, jak je uplatňuješ? .....

.....
.....

7) Slyšel/a jsi někdy o skautské výchovné metodě?

ANO – NE

Pokud ANO, pokus se vymezit některé její základní principy nebo alespoň říci, jak pomáhá vedoucím k výchově dětí a mládeže.

.....
.....
.....

8) Které z morálních hodnot uvedených v tabulce níže ses naučil/a či sis ji rozvinul/a díky skautingu ?

.....
.....

.....

Poctivost	sobeckost	Pohrdání	pýcha	laskavost
Neklidnost	slušnost	Statečnost	veselost	rozvážnost
Drzost	nenávisť	ochota odpouštět	přátelství	přetvářka
pravdomluvnost	lež	Trpělivost	vstřícnost	vyrovnanost

9) Které morální hodnoty Ti skauting naopak pomohl potlačit ?

.....

.....

10) Osvojil/a sis ve skautu i nějaké další, které v tabulce uvedené nejsou ?

ANO – NE

Pokud ANO, jaké:.....

.....

11) Jestli chceš ještě něco dodat k tomu, co pro tebe skauting znamená, prosím, napiš níže.

.....

.....

.....

.....

Děkuji za vyplnění. Hezký den!

Veronika Bečanová (Verčičák, Generál)

Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta

Magdalény Rettigové 4, 116 39 Praha 1

Prohlášení žadatele o nahlédnutí do listinné podoby závěrečné práce

Evidenční list

Jsem si vědom/a, že závěrečná práce je autorským dílem a že informace získané nahlédnutím do zveřejněné závěrečné práce nemohou být použity k výdělečným účelům, ani nemohou být vydávány za studijní, vědeckou nebo jinou tvůrčí činnost jiné osoby než autora.

Byl/a jsem seznámen/a se skutečností, že si mohu pořizovat výpisy, opisy nebo rozmnoženiny závěrečné práce, jsem však povinen/povinna s nimi nakládat jako s autorským dílem a zachovávat pravidla uvedená v předchozím odstavci tohoto prohlášení.

Poř. č.	Datum	Jméno a Příjmení	Adresa trvalého bydliště	Podpis
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				
9.				
10.				